

PËRFSHIRJA E STUDENTËVE TË KOMUNITETEVE JO-SHUMICË NË UNIVERSITETIN E PRISHTINËS

botues:

ADMOVEVERE

(drejtësi transicionale | edukim | paqëndërtim)

<http://admovere.org/>

ky raport u hartua nga:

Fitore Metbala

Aulonë Memeti

hulumtues:

Fitore Metbala

Aulonë Memeti

recensent:

Shkëlzen Gashi

dizajni i kopertinës dhe faqosja:

Think B

shtypi:

VM3

dhjetor 2020

Prishtinë

tirazhi:

300 kopje

hulumtimi dhe botimi u përkrahën nga:

KFOS (Fondacioni i Kosovës për Shoqëri të Hapur)

ADMOVEVERE është anëtare e Koalicionit për Integritet dhe Transparencë në Universitet (KITU), të mbështetur nga Fondacioni i Kosovës për Shoqëri të Hapur (KFOS). Ky hulumtim është pjesë e programit të KITU-së. Pikëpamjet e shprehura në këtë hulumtim janë të OJQ-së ADMOVEVERE dhe nuk paraqesin medoemos pikëpamjet e Fondacionit të Kosovës për Shoqëri të Hapur (KFOS), të KITU-së, e as të recensentëve.

ADMOVEVERE (drejtësi transicionale | edukim | paqëndërtim) angazhohet për ndërtimin e një shoqërie demokratike, promovimin e tolerancës e të bashkëjetesës dhe luftimin e paragjytimeve; dialogun mes komuniteteve të ndara për t'i tejkaluar mosmarrëveshjet, si dhe promovimin e praktikave të mira për drejtësi dhe pajtim. Fushat kryesore të organizatës janë të drejtat e njeriut, me theks të veçantë të drejtësia transicionale, edukimi dhe ndërtimi i paqes. Për më shumë: <http://admovere.org/>

PËRMBAJTJA

02 Shkurtesat

03 Falënderimet

04 Përmbledhje Ekzekutive

05 Analiza Ligjore

09 Fakultetet

Fakulteti i Arteve

Fakulteti i Bujqësisë

Fakulteti i Edukimit

Fakulteti i Edukimit Fizik dhe i Sportit

Fakulteti i Ekonomisë

Fakulteti i Filologjisë

Fakulteti i Filozofisë

Fakulteti i Ndërtimtarisë dhe Arkitekturës

Fakulteti i Inxhinierisë Elektrike dhe Kompjuterike

Fakulteti i Inxhinierisë Mekanike

Fakulteti Juridik

Fakulteti i Mjekësisë

Fakulteti i Shkencave Matematiko-Natyrore

31 Qëndrime të Institucioneve Relevante lidhur me Përfshirjen e

Studentëve të Komuniteteve në UP

35 Gjetjet

40 Referencat

SHKURTESAT

APRK – Agjencia e Punësimit e Republikës së Kosovës

AKA – Agjencia e Kosovës për Akreditim

FShMN – Fakulteti i Shkencave Matematiko-Natyrore

FIM – Fakulteti i Inxhinierisë Mekanike

FIEK – Fakulteti i Inxhinierisë Elektrike dhe Kompjuterike

FNA – Fakulteti i Ndërtimtarisë dhe Arkitekturës

IAL – Institucionet e Arsimit të Lartë

KFOS – Fondacioni i Kosovës për Shoqëri të Hapur

KITU – Koalicioni për Integritet dhe Transparencë në Universitet

MASh – Ministria e Arsimit dhe Shkencës

SEMS – Sistemi Elektronik i Menaxhimit të Studentëve

SMIAL – Sistemi i Menaxhimit të Informatave në Arsimin e Lartë

SMU – Sistemi i Menaxhimit Universitar

ShBA – Shtetet e Bashkuara të Amerikës

UA – Udhëzim Administrativ

UP – Universiteti i Prishtinës

QS – Qendra e Studentëve

FALËNDERIME

Falënderojmë të gjithë ata që ndihmuan në këtë publikim përmes intervistave, ofrimit të të dhënave publike, ndarjes së informatave dhe bashkëpunimit. Në veçanti, falënderojmë Sekretarin e Universitetit të Prishtinës z. Esat Kelmendi për profesionalizmin dhe ndihmën e pakursyer përgjatë hulumtimit, Nazime Kelmendin, u.d. Drejtoreshë e Shërbimit për Studentë, për kohën dhe bashkëpunimin e shkëlqyer

Për realizimin e intervistave me njësitë akademike, falënderojmë dekanët që ishin në këto pozita në kohën e zhvillimit të intervistave: prof. dr. Tahir Arbnesi, dekan i Fakultetit të Shkencave Matematike-Natyrore; prof. dr. Lindita Sejdiu-Rugova, dekane e Fakultetit të Filologjisë; prof. asoc. dr. Haxhi Gashi, dekan i Fakultetit Juridik; prof. dr.sc. Abdullah Zejnullahu, dekan i Fakultetit të Ndërtimtarisë; prof. dr.sc. Ahmet Shala, dekan i Fakultetit të Inxhinierisë Mekanike; prof. dr. Suzana Manxhuka-Kërliu, dekane e Fakultetit të Mjekësisë dhe prof. ass. Pranvera Breznica, prodekane; prof. asoc. Agim Selimi, dekan i Fakultetit të Arteve; prof. dr. Imer Rusinovci, u.d. dekan i Fakultetit të Bujqësisë dhe Veterinarisë; prof. asoc. dr. Musa Selimi, dekan i Fakultetit të Edukimit Fizik dhe të Sportit, dr.sc. Fevzi Berisha, dekan i Fakultetit të Arkitekturës, prof. ass. dr. Blerim Saqipi, Dekan i Fakultetit të Edukimit, si dhe prodekanen për çështje mësimore të Fakultetit të Inxhinierisë Elektrike dhe Kompjuterike, znj. Mimoza Ibrani për intervistën dhe bashkëpunimin e mirë.

Falënderojmë për dërgimin e të dhënave të plota dhe korrektësinë prof. asoc. dr. Isak Shabani, dekan i Fakultetit të Inxhinierisë Elektrike dhe Kompjuterike, prof.dr. Violeta Nushi, dekane e Fakultetit të Arkitekturës, z. Miftar Shala, sekretar në Fakultetin Juridik; z. Besfort Krasniqi, sekretar në Fakultetin e Filologjisë; znj. Lumnije Ahmeti, sekretare në Fakultetin Filozofik; znj. Valbona Zhubi, sekretare në Fakultetin Ekonomik dhe z. Gani Ibrahim, sekretar në Fakultetin e Edukimit Fizik dhe të Sporteve. Po ashtu, falënderojmë zëvendës-ministrin Xhavit Rexhaj për intervistën dhe pritjen, si dhe Naim Gashin, Drejtor i Agjencisë së Kosovës për Akreditim.

Në fund, falënderojmë Fondacionin e Kosovës për Shoqëri të Hapur (KFOS) për mbështetjen financiare për hulumtimin dhe publikimin e këtij raporti, Shkëlzen Gashin për komentet, vërejtjet dhe sugjerimet, Think B për dizajnin dhe faqosjen, si dhe VM3 për shtypin e këtij raporti.

PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Universiteti i Prishtinës zbaton kuotat për komunitetet jo-shumicë që nga viti 2004/2005. Megjithatë, ka pasur ankesa nga ana e studentëve të shumicës etnike për karriget e zbrazëta që i lë kuota prej 12%. Për vitin 2019/2020, Senati i UP-së ka vendosur që karriget e zbrazëta të rezervuara të mbushen me studentë shqiptarë. Në rrethana kur numri i rezervuar nuk mbushet nga studentët jo-shumicë, kuota, dukshëm nuk po e përmbush funksionin e saj. Po ashtu, ende nuk dihet se si është marrë vendimi për kuotën 12%, dhe se cili ka qenë efekti i saj, pasi që asnjëherë nuk është bërë analizë strategjike e as e trendeve të dala nga ajo.

Nga artikujt e gazetave dhe nga raportet e organizatave joqeveritare del se faktorët ekonomikë shpeshherë ndikojnë rëndë te komunitetet rom, ashkali e egjiptianë. Si pengesë përmendet edhe mungesa e njohjes së gjuhës shqipe te të rinjtë romë e boshnjakë, e ndonjëherë edhe turq, që duan të ndjekin studimet në UP. Për këtë arsye, apo edhe për mundësi më të mira studimore, të rinjtë turq shpesh shkojnë në Turqi për të studiuar. Te sërëbët, sipas raporteve të organizatave joqeveritare, pengesë për mos-përfshirje është refuzimi për të marrë pjesë në institucionet kosovare të arsimit, por edhe ekzistimi i "Universitetit të Prishtinës" në Mitrovicë Veriore.

Prandaj, qëllimi i këtij publikimi është që të ofrojë një pasqyrë të masave afirmative për komunitetet jo-shumicë dhe efektin e tyre ndër vite. Kjo pasqyrë do të përmbajë statistika bazike, një analizë të efekteve të masave afirmative të deritanishme në arsimin e lartë dhe propozime konkrete për rritjen e përfshirjes së komuniteteve jo-shumicë në UP (romë, ashkalinj, egjiptianë, goranë, sërëbë, boshnjakë dhe turq). Po ashtu, hulumtimi synon të tregojë se cili është efekti i kuotave dhe faktorëve të tjerë, siç janë njohja e gjuhës shqipe, kushtet e dobëta ekonomike dhe faktorë të tjerë në përfshirjen/mospërfshirjen e të rinjve të komuniteteve jo-shumicë në UP. Më konktetisht, do të sqarojë se çka tregojnë numrat e arsimit të komuniteteve në UP ndër vite, t'i shpjegojë shkaktarët e këtyre rezultateve, qofshin kushtet ekonomike, mungesa e njohjes së avancuar të shqipes apo mungesa e interesimit apo arsye krejt të tjera.

Për nevojat e këtij hulumtimi analizuam ligjet, rregulloret dhe vendimet relevante, pastaj kërkuam qasje në dokumente dhe të dhëna publike nga menaxhmentet e të gjitha njësive akademike të UP-së, si dhe nga rektorati dhe administrata qendrore. Tutje, zhvilluam takime dhe intervista me dekanët e fakulteteve të UP-së, me z. Xhavit Rexhaj, zëvendësministër i Arsimit dhe Shkencës (MASH), me z. Naim Gashi, Drejtor i Agjencisë së Kosovës për Akreditim (AKA), e me radhë. Kufizimi kryesor gjatë këtij hulumtimi ishte mosofrimi i të dhënave nga disa njësi akademike të UP-së si dhe mospërgjigja e komisioneve parlamentare, gjegjësisht e Komisionit për të Drejtat dhe Interesat e Komuniteteve dhe Kthim dhe e Komisionit për Arsim, Shkencë, Teknologji, Inovacion, Kulturë, Rini dhe Sport, në kërkesat tona.

E DREJTA E ARSIMIT NË KOSOVË

Secili person gëzon të drejtën e shkollimit themelor pa pagesë. Institucionet publike e kanë obligim kushtetues të sigurojnë mundësi të barabarta për secilin, përfshirë këtu dhe aftësitë dhe nevojat e veçanta që mund të kenë¹. Meqenëse projekti ka për synim që të analizojë përfshirjen e komuniteteve jo-shumicë në arsimin e lartë, rëndësi e veçantë i është kushtuar përcaktimeve kushtetuese dhe ligjore që garantojnë të drejtat e komuniteteve. Qasja në arsim publik në të gjitha nivelet, hynë në kategorinë kushtetuese të të drejtave për komunitetet dhe pjesëtarët e tyre, kurse Ligji për Arsimin e Lartë, si objektiv e ka ofrimin e mundësive për të gjithë banorët e Kosovës që janë të aftë të përfitojnë nga ky arsim si dhe t'i kontribuojnë shoqërisë dhe vendit gjatë gjithë jetës. Garantimi i ofrimit të mundësive të barabarta pa asnjë lloj diskriminimi në bazë të racës, përkatësisë etnike e sociale ose përkatësisë së një komuniteti kombëtar e parasheh edhe Stauti i Universitetit të Prishtinës "Hasan Prishina"³. Është e qartë se asku jt nuk mund t'i mohohet e drejta për arsim, këtë e përcakton edhe e drejta ndërkombëtare⁴, por në aspektin kombëtar, çfarë është përcaktuar e planifikuar për të drejtën në arsim si e drejtë kushtetuese?

Strategjitë

Ndër vite, përmes strategjive si dokumente orientuese, janë adresuar prioritetet dhe problematikat në vend. Strategjitë në vijim, janë analizuar për planifikimet lidhur me fushën e arsimit, e veçanërisht qasja e barabartë për komunitetet jo-shumicë:

Strategjia Kombëtare për Zhvillim 2016-2021

Kjo strategji është fokusuar më shumë në arsimin fillor dhe parauniversitar, duke u fokusuar në gjashtë pika: gjithëpërfshirje, përmirësim të cilësisë në arsimin parauniversitar, ndërlidhje sistem arsimor - treg i punës, forcim të funksioneve të provimit, inspektimit dhe akreditimit, si dhe optimizim të shpenzimeve e angazhim afatshkurtër të ekspertëve dhe studentëve nga diaspora.

Plani strategjik i Arsimit në Kosovë 2017-2021

Ky plan është përqëndruar në shtatë fusha tematike, e rrjedhimisht janë edhe shtatë objektiva strategjike. Synim i kësaj strategjie është rritja e pjesëmarrjes dhe qasja e barabartë në arsim. Objektiv i shtatë parasheh që të arrihet ngritja e cilësisë dhe konkurrueshmërisë së arsimit të lartë përmes nxitjes së përsosmërisë në mësimdhënie, kërkimit shkencor, krijimtarisë artistike, inovacionit dhe ndërkombëtarizimit.

Strategjia për përfshirjen e komuniteteve rom dhe ashkali në shoqërinë kosovare 2017-2021

Kjo strategji ka paraparë si objektiv dhe si rezultat të pritshëm përmirësimin e pjesëmarrjes në arsim të pjesëtarëve të komuniteteve rom dhe ashkali. Si aktivitet të veçantë ka paraparë zhvillimin e masave të veçanta pozitive dhe programeve përgatitore për regjistrim dhe mbajtjen e studentëve në IAL nga radhët e komuniteteve rom dhe ashkali. Këtë e parasheh të realizohet përmes:

¹Neni 4, paragrafet 1 dhe 2, Kushtetuta e Republikës së Kosovës.

²Neni 59, paragrafi 2, Kushtetuta e Republikës së Kosovës

³Neni 7, Statuti i Universitetit të Prishtinës "Hasan Prishtina".

⁴Neni 2, Protokollin Nr.1 i Konventës Europiane për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut.

- Sigurimit të kurseve intensive për kandidatët nga komunitetet për t'i përgatitur për provimin pranues;
- Politikës së vendeve të rezervuara në IAL derisa të arrihet pjesëmarrje e barabartë;
- Programeve për mbështetjen e studentëve për t'i mbajtur në arsimin e lartë studentët nga komunitetet dhe grupet e marginalizuara përmes mentorimit, sigurimit të transportit dhe konvikteve.

Kjo strategji synon përmirësim të pjesëmarrjes në arsim të pjesëtarëve të komuniteteve rom dhe ashkali, përmirësim të performancës së nxënësve dhe studentëve të komuniteteve si dhe ndërgjegjësim të palëve të interesit për të ndihmuar arsimin e pjesëtarëve të komunitetit rom dhe ashkali.

Gjuha e studimeve

Pjesëtarët që u përkasin komuniteteve kanë të drejtë kushtetuese dhe ligjore që lirshëm dhe pa ndërhyrje të përdorin gjuhën e komunitetit të tyre në jetën private dhe publike në formë të folur dhe të shkruar⁵. Sa i përket përdorimit të gjuhëve në arsim, gjuhët zyrtare të Kosovës janë gjuhët parësore të mësimin në universitetet publike⁶. Universitetet përmes akteve të tyre caktojnë rregulla të përdorimit të gjuhëve zyrtare dhe çdo gjuhe tjetër në programet arsimore si dhe në administratën universitare⁷.

Ligjërisht Republika e Kosovës obligohet të garantojë mundësitë ekzistuese për trajnim profesional dhe shkollim të lartë në nivel universitar në gjuhët e komuniteteve. Por, duhet pasur parasysh që ofrimi i shkollimit të mëtutjeshëm të lartë dhe programe të trajnimit profesional në gjuhët e komuniteteve, do të bëhen në pajtim me nevojën e shprehur si dhe me mundësitë financiare⁸. Arsimimi i komuniteteve zhvillohet në pajtim me gjuhët e programeve të akredituara të studimit⁹. Universiteti organizon studimet në gjuhën shqipe dhe në gjuhët tjera zyrtare të Kosovës¹⁰. Me propozim të njëjësive akademike, ligjëratat mund të mbahen edhe në gjuhë të tjera, por për këtë duhet të vendos Senati¹¹.

Institucionet publike të arsimit të lartë sigurojnë përgatitjen e testeve për provim pranues në gjuhën të cilën kandidatët nga komunitetet e kanë përfunduar shkollimin paraprak ose/dhe për të cilën deklarohen paraprakisht në formularin për vetëdeklarim¹². Provimi pranues ofrohet në gjuhën serbe, turke dhe boshnjake. Kandidatët nga komunitetet jo-shumicë, gjithashtu mund të pajisen me testet në gjuhën shqipe sipas formularit për vetëdeklarim të gjuhës preferenciale të kandidatit¹³.

⁵Neni 4, paragrafi 2, Ligji Nr. 03/L-047 për mbrojtjen dhe promovimin e të drejtave të komuniteteve dhe pjesëtarëve të tyre në Republikën e Kosovës.

⁶Neni 23, paragrafi 1, Ligji Nr. 02/L-37 për përdorimin e gjuhëve.

⁷Neni 23, paragrafi 2 dhe 4, Ligji për përdorimin e gjuhëve.

⁸Neni 8, paragrafi 3, Ligji për mbrojtjen dhe promovimin e të drejtave të komuniteteve dhe pjesëtarëve të tyre në Republikën e Kosovës.

⁹Neni 3, paragrafi 1, UA (MASH) NR. 09/2016 Aplikimi i mmasave Afirmative dhe vendeve të rezervuara për regjistrim të kandidatëve nga komunitetet jo-shumicë në Institucionet publike të arsimit të lartë.

¹⁰Neni 141, paragrafi 1, Statuti i Universitetit të Prishtinës "Hasan Prishtina".

¹¹Neni 141, paragrafi 2, po aty.

¹²Neni 3, paragrafi 2, UA (MASH) NR. 09/2016 Aplikimi i mmasave Afirmative dhe vendeve të rezervuara për regjistrim të kandidatëve nga komunitetet jo-shumicë në Institucionet publike të arsimit të lartë.

¹³Neni 3, paragrafi 3 dhe 4 po aty.

Masat afirmative për komunitetet jo-shumicë

Qeveria e Kosovës e ka obligim ligjor të sigurojë qasje të barabartë të personave që u përkasin komuniteteve në arsimin e lartë në nivelin universitar. Kjo bëhet duke krijuar masa të veçanta për të siguruar pranimin e kandidatëve që vijnë nga shkollat e komuniteteve në institucionet e arsimit të lartë dhe universitar¹⁴.

Në vitin 2016 është nxjerrë Udhëzimi Administrativ nr.09/2016 - Aplikimi i masave afirmative dhe vendeve të rezervuara për regjistrim të kandidatëve nga komuniteti jo-shumicë në institucionet publike të arsimit të lartë (tutje udhëzimi për masat afirmative dhe vendet e rezervuara). Ky udhëzim garanton:

- Aplikimin e masave afirmative për regjistrimin e kandidatëve nga komunitetet jo-shumicë në të gjitha institucionet publike të arsimit të lartë, në nivel BA, MA dhe PhD;
- Përdorimin e gjuhës së komuniteteve;
- Caktimin e kuotës 12% për regjistrim të studentëve nga komunitetet jo-shumicë të numrit të përgjithshëm të studentëve për pranim;
- Mbështetjen financiare dhe lirim nga pagesa¹⁵;
- Rezervimi i vendeve në konvikte dhe mensat studentore për studentët e komuniteteve jo-shumicë, 12% nga numri i përgjithshëm.

¹⁴Neni 8, paragrafi 11, Ligji për mbrojtjen dhe promovimin e të drejtave të komuniteteve dhe pjesëtarëve të tyre në Republikën e Kosovës.

¹⁵Students from non-majority communities are beneficiaries of scholarship schemes and financial support. Whereas, students who are beneficiaries of social assistance schemes are exempted from paying the semester, accommodation in dormitories and food in the canteen.

STUDENTËT E KOMUNITETEVE JO-SHUMICË NË FAKULTETET E UP-SË

Qëllimi i këtij publikimi është që të ofrojë një pasqyrë të masave afirmative për komunitetet jo-shumicë, efektin e tyre ndër vite dhe propozimin e politikave në favor të shkollimit të komuniteteve pakicë në UP. Hulumtimi synon të ofrojë një përmbledhje të detajuar të trendeve të studimit për studentët e komuniteteve jo-shumicë, duke përfshirë fakultetet me interesimin më të lartë dhe më të ulët të studentëve për të vijuar studimet, fakultetet me përmbushjen më të madhe të vendeve të rezervuara, fakultetet me numrin më të madh të të diplomuarve në raport me numrin e të pranuarve, e me radhë.

Po ashtu, hulumtimi synon të tregojë se cili është efekti i kuotave dhe faktorëve të tjerë, siç janë njohja e gjuhës shqipe, kushtet e dobëta ekonomike dhe faktorë të tjerë në përfshirjen apo mospërfshirjen e të rinjve të komuniteteve jo-shumicë në UP. Më konkretisht, do të sqarojë se çka tregojnë numrat e arsimit të komuniteteve në UP ndër vite, t'i shpjegojë shkaktarët e këtyre rezultateve, qofshin kushtet ekonomike, mungesa e njohjes së avansuar të shqipes apo mungesa e interesimit apo arsye krejt të tjera.

Prandaj, hulumtuam pasqyrat e numrave të studentëve të komuniteteve jo-shumicë në të gjitha fakultetet e UP-së të regjistruar nëpër vitet akademike në BA, për ta evidentuar interesimin e tyre për të vijuar studimet gjatë periudhës 2008-2020, përmbushjen e kuotave dhe diplomimet. Po ashtu, zhvilluam intervista me sekretarin e UP-së, menaxhmentet e fakulteteve dhe zyrtarin për informim të Qendres së Studentëve, si dhe me përfaqësues nga MASH dhe AKA.

Fakultetet

FAKULTETI I ARTEVE

Në periudhën 2008-2020 kanë qenë gjithsejt 155 vende të rezervuara për studentë të komuniteteve jo-shumicë. Mirëpo, në këtë periudhë janë pranuar vetëm 24 studentë të këtyre komuniteteve (1 serb, 3 RAE, 1 goran, 7 turq, 12 boshnjakë), që i bie 15.5% e vendeve të rezervuara. Prej tyre kanë diplomuar vetëm 14 ose 58% e studentëve të pranuar (5 RAE, 6 turq, 3 boshnjakë).

Fakulteti i Arteve - numri i vendeve të rezervuara, i të pranuarve dhe i të diplomuarve ndër vite			
VITI AKADEMIK	VENDET E REZERVUARA	TË PRANUAR	TË DIPLOMUAR
2008 - 2009	4	0	0
2009 - 2010	7	2	0
2010 - 2011	8	2	0
2011 - 2012	8	0	1
2012 - 2013	8	1	2
2013 - 2014	8	0	2
2014 - 2015	13	2	1
2015 - 2016	19	0	4
2016 - 2017	21	5	1
2017 - 2018	20	2	1
2018 - 2019	19	2	2
2019 - 2020	20	8	0
Gjithsej	155	24	14

Dekani i Fakultetit të Arteve, Agim Selimi, thotë se në vitin 2019 kemi pasur problem për zbatimin e kuotës për pranimin e studentëve të komuniteteve jo-shumicë sepse kjo kuotë ka hyrë në kuadër të numrit total të studentëve. Kjo ka shkaktuar probleme, meqë edhe ashtu Fakulteti i Arteve pranon numër të vogël të studentëve. Për këtë, dekani Selimi shton se kanë bërë kërkesë, e cila është aprovuar nga Senati i UP-së, për plotësimin e vendeve të rezervuara për studentë të komuniteteve jo-shumicë, me studentë të komunitetit shumicë, por kjo nuk është lejuar nga MASH-i. Sipas dekanit Selimi, numri i përgjithshëm për pranimin e studentëve nuk duhet të preket asses nga kuota. Po ashtu, dekani Selimi tregon se nuk ka pasur raportime për pengesa sa i përket gjuhës, nga ana e studentëve të komuniteteve jo-shumicë.

FAKULTETI I BUJQËSISË DHE VETERINARISË

Në periudhën 2008-2020 gjithsejt kanë qenë 361 vende të rezervuara për studentë të komuniteteve jo-shumicë. Mirëpo, në këtë periudhë, janë pranuar vetëm 18 studentë të këtyre komuniteteve (2 RAE, 1 goran, 5 turq, 10 boshnjakë), që i bie 4.98% e vendeve të rezervuara. Prej tyre kanë diplomuar vetëm 4 ose 22.22% e studentëve të pranuar (1 turk, 3 boshnjakë). Fakulteteti i Bujqësisë dhe Veterinarisë prin me numrin më të lartë të vendeve të mbetura të zbrazëta nga vendet e rezervuara për studentë të komuniteteve jo-shumicë.

Fakulteti i Bujqësisë dhe Veterinarisë - numri i vendeve të rezervuara, i të pranuarve dhe i të diplomuarve ndër vite

VITI AKADEMIK	VENDET E REZERVUARA	TË PRANUAR	TË DIPLOMUAR
2008 - 2009	5	0	0
2009 - 2010	9	0	0
2010 - 2011	9	0	0
2011 - 2012	10	0	0
2012 - 2013	13	0	1
2013 - 2014	13	0	0
2014 - 2015	22	0	0
2015 - 2016	19	3	0
2016 - 2017	68	6	0
2017 - 2018	64	7	0
2018 - 2019	64	1	2
2019 - 2020	65	1	1
Gjithsej	361	18	4

Ushtryesi i Detyrës së Dekanit të Fakultetit të Bujqësisë dhe Veterinarisë, Imer Rusinovci, thotë se interesimi i studentëve të komuniteteve jo-shumicë për të vijuar studimet në këtë fakultet është i vogël, e vendet që mbesin të zbrazëta paraqesin problem, veçanërisht në nivelin MA të studimeve. Sipas tij, kuota për pranimin e studentëve të komuniteteve jo-shumicë duhet të jetë e ndarë dhe të mos përfshihet në kuadër të numrit total të studentëve. Dekani Rusinovci thotë se nuk ka pasur raste kur gjuha ka qenë pengesë për studentët, ndërsa duhet theksuar se provimi pranues përkthehet në gjuhën amtare të aplikantëve sipas kërkesës.

FAKULTETI I EDUKIMIT

Në periudhën 2008-2020 gjithsejt kanë qenë 295 vende të rezervuara për studentë të komuniteteve jo-shumicë. Mirëpo, në këtë periudhë, janë pranuar vetëm 59 studentë të këtyre komuniteteve (asnjë sërb, 36 RAE, asnjë goranë, 18 turq, 5 boshnjakë), që i bie 20% e vendeve të rezervuara. Prej tyre kanë diplomuar vetëm 14 ose 23.78% e studentëve të pranuar (1 RAE, 4 turq, 9 boshnjakë).

Fakulteti i Edukimit - numri i vendeve të rezervuara, i të pranuarve dhe i të diplomuarve ndër vite			
VITI AKADEMIK	VENDET E REZERVUARA	TË PRANUAR	TË DIPLOMUAR
2008 - 2009	13	1	0
2009 - 2010	14	8	0
2010 - 2011	15	0	0
2011 - 2012	16	1	1
2012 - 2013	23	6	1
2013 - 2014	23	0	2
2014 - 2015	37	10	2
2015 - 2016	25	0	0
2016 - 2017	49	10	2
2017 - 2018	27	7	3
2018 - 2019	22	7	2
2019 - 2020	31	9	1
Gjithsej	295	59	14

Ndonëse menaxhmenti i kaluar i Fakultetit të Edukimit nuk është përgjigjur në kërkesën tonë për qasje në dokumente e të dhëna publike, e as në kërkesën për intervistë, menaxhmenti i ri na ofroi të dhëna pa hezitim. Dekani Blerim Saqipi thotë se shkaktarët kryesor për numrin e vogël të pranimit të studentëve nga radhët e komuniteteve jo-shumicë mund të jenë mosinteresimi i tyre për të vijuar studimet universitare, sukcesi i dobët paraprak dhe i cili mund t'i penajzojë, vështirësitë për të kaluar pragun e kalueshmërisë, e në disa raste edhe mosinteresimi për të aplikuar në kuadër të kuotave të rezervuara.

Sa i përket numrit të vogël të të diplomuarve, dekani Saqipi tregon se nuk ka pasur ankesa nga ana e studentëve të komuniteteve jo-shumicë në lidhje me vështirësi apo pengesa eventuale që mund të jenë shkaktuar nga stafi akademik ose administrativ. Ndërkaq, dekani Saqipi shton se mungesa e vetmotivimit të studentëve mund të jetë arsyeja kryesore për numrin e vogël të të diplomuarve. Po ashtu, dekani Saqipi thotë se pengesat në gjuhë mund të jenë një faktor për mosvijimin e rregullt të studimeve, pavarësisht se profesorët të cilët njohin gjuhën e komuniteteve ua mundësojnë studentëve të përgjigjen në atë gjuhë.

FAKULTETI I EDUKIMIT FIZIK DHE I SPORTIT

Në periudhën 2008-2020 gjithsejt kanë qenë 157 vende të rezervuara për studentë të komuniteteve jo-shumicë. Mirëpo, në këtë periudhë, janë pranuar vetëm 38 studentë të këtyre komuniteteve (3 RAE, 2 goranë, 11 turq, 22 boshnjakë), që i bie 24.20% e vendeve të rezervuara. Prej tyre kanë diplomuar vetëm 14 ose 36.84% e studentëve të pranuar (5 turq, 9 boshnjakë). Fakulteti i Edukimit Fizik dhe i Sportit bën pjesë në pesë fakultetet me përmbushjen më të madhe të vendeve të rezervuara për komunitetet jo-shumicë, si dhe me numrim më të madh të të diplomuarve në raport me të pranuarve.

Fakulteti i Edukimit Fizik dhe i Sportit - numri i vendeve të rezervuara, i të pranuarve dhe i të diplomuarve ndër vite			
VITI AKADEMIK	VENDET E REZERVUARA	TË PRANUAR	TË DIPLOMUAR
2008 - 2009	3	1	0
2009 - 2010	8	1	0
2010 - 2011	8	2	0
2011 - 2012	12	1	0
2012 - 2013	11	0	1
2013 - 2014	11	2	1
2014 - 2015	21	9	2
2015 - 2016	14	1	2
2016 - 2017	18	7	2
2017 - 2018	18	5	0
2018 - 2019	15	8	6
2019 - 2020	18	1	0
Gjithsej	157	38	14

Dekani i Fakulteti të Edukimit Fizik dhe Sportit, Musa Selimi, thotë se nuk është korrekte që vendet e rezervuara të cilat mbasin të zbrazëta, të mos plotësohen me studentë të komunitetit shumicë. Sipas tij, kuota për pranimin e studentëve të komuniteteve jo-shumicë duhet të zvogëlohet, por nëse kjo nuk është e mundur, atëherë duhet të plotësohet me studentë të tjerë dhe të mos përjashtohen studentët shqiptarë nga e drejta e tyre për studim.

Dekani Selimi sqaron se numri i vogël i studentëve të pranuar nga komunitetet jo-shumicë, vjen nga numri i vogël i aplikantëve nga komunitetet si dhe nga mospërmbushja e kriterëve që kërkohen. Kurse shkaktar për numrin e vogël të të diplomuarve konsiderohet që është braktisja e studimeve, kryesisht për shkak të migrimit. Thënë këtë, duhet theksuar se fakulteti nuk ka të dhëna për shkallën e braktisjes së studimeve nga studentët e komuniteteve jo-shumicë. Po ashtu, dekani Selimi tregon se në rastet kur ka pasur raportime për pengesa në gjuhë nga ana e studentëve të komuniteteve jo-shumicë, atyre u është sugjeruar që të komunikojnë më shumë me shokët e gjeneratës.

FAKULTETI I EKONOMISË

Në periudhën 2008-2020 gjithsejt kanë qenë 1060 vende të rezervuara për studentë të komuniteteve jo-shumicë. Mirëpo, në këtë periudhë, janë pranuar vetëm 128 studentë të këtyre komuniteteve (25 RAE, 2 goranë, 58 turq, 43 boshnjakë), që i bie 12.07% e vendeve të rezervuara. Prej tyre kanë diplomuar vetëm 11 ose 8.59% e studentëve të pranuar (3 RAE, 3 turq, 5 boshnjakë). Një veçanti e Fakultetit të Ekonomisë është se ka numrin më të lartë të të diplomuarve nga radhët e komunitetit rom. Kurse pavarësisht se prin me numrin më të lartë të vendeve të rezervuara në UP, përmbushja e kuotës është e vogël.

Fakulteti i Ekonomisë - numri i vendeve të rezervuara, i të pranuarve dhe i të diplomuarve ndër vite			
VITI AKADEMIK	VENDET E REZERVUARA	TË PRANUAR	TË DIPLOMUAR
2008 - 2009	18	12	0
2009 - 2010	21	23	0
2010 - 2011	27	22	0
2011 - 2012	27	19	0
2012 - 2013	33	11	1
2013 - 2014	33	4	1
2014 - 2015	41	8	1
2015 - 2016	29	2	3
2016 - 2017	209	11	3
2017 - 2018	198	6	0
2018 - 2019	196	5	2
2019 - 2020	228	4	0
Gjithsej	1060	128	11

Menaxhmenti i Fakultetit të Ekonomisë na ofroi pa hezitim qasje në të dhënat e kërkuara, kurse nuk u përgjigj në kërkesën tonë për të zhvilluar intervistë lidhur me temën e këtij hulumtimi.

FAKULTETI I FILOLOGJISË

Në periudhën 2008-2020 gjithsejt kanë qenë 469 vende të rezervuara për studentë të komuniteteve jo-shumicë. Mirëpo, në këtë periudhë, janë pranuar vetëm 121 studentë të këtyre komuniteteve (16 RAE, 2 goranë, 47 turq, 56 boshnjakë), që i bie 25.79% e vendeve të rezervuara. Prej tyre kanë diplomuar vetëm 88 ose 72.72 % e studentëve të pranuar (4 RAE, 77 turq, 7 boshnjakë).

Fakulteti i Filologjisë - numri i vendeve të rezervuara, i të pranuarve dhe i të diplomuarve ndër vite			
VITI AKADEMIK	VENDET E PARAPARA	TË PRANUAR	TË DIPLOMUAR
2008 - 2009	10	5	0
2009 - 2010	13	14	2
2010 - 2011	12	6	2
2011 - 2012	17	7	9
2012 - 2013	24	11	2
2013 - 2014	24	8	12
2014 - 2015	48	11	6
2015 - 2016	33	2	19
2016 - 2017	79	18	15
2017 - 2018	70	18	12
2018 - 2019	62	10	8
2019 - 2020	77	10	0
Gjithsej	469	121	88

Dekanja e Fakultetit të Filologjisë, Lindita Sejdiu-Rugovën, tregon se departamentet me interesimin më të lartë të studentëve nga radhët e komuniteteve jo-shumicë janë gjuha angleze, gjuha gjermane, gjuha turke dhe orientalistika. E megjithatë, përveç në vitin akademik 2009/10, asnjëherë nuk janë plotësuar vendet e rezervuara. Sipas dekanes Sejdiu-Rugova, kuota për pranimin e studentëve të komuniteteve jo-shumicë duhet të jetë e ndarë dhe të mos përfshihet në kuadër të numrit të përgjithshëm të studentëve. Si opcion, ajo shton, është të mos ketë kuota fare për shkak se kandidatet duhet të konkurrojnë në garë të barabartë me të gjithë.

Po ashtu, dekanja Sejdiu-Rugova tregon se nuk ka pasur raportime për pengesa sa i përket gjuhës, nga ana e studentëve të komuniteteve jo-shumicë. Një e veçantë e këtij fakulteti është se ka pasur programin BA Ballkanistika, drejtim shkencor, që synonte të përgatiste mësimdhënës të gjuhëve të Ballkanit, përkthyes, këshilltarë dhe ambasadorë të ardhshëm. Në kuadër të këtij programi do të mësoheshin gjuhët ballkanike, ndërsa lëndët teorike do të ligjroheshin në gjuhën angleze. Programi zgjati vetëm një vit dhe nuk u riakreditua për shkak se nuk kishte bartës. Ndërsa përmes këtij programi, janë realizuar shumë marrëveshje bashkëpunimi ERASMUS + dhe si nismë e mësimit të kroatishtes në Prishtinë dhe shqipes në Zagreb, është nënshkruar edhe një memorandum bashkëpunimi në mes të Ministrive të Arsimit të Kosovës dhe të Kroacisë për shkëmbimin e studentëve dhe të profesorëve, që pritet të zbatohet në praktikë.

FAKULTETI I FILOZOFISË

Në periudhën 2008-2020 gjithsejt kanë qenë 476 vende të rezervuara për studentë të komuniteteve jo-shumicë. Mirëpo, në këtë periudhë, janë pranuar vetëm 120 studentë të këtyre komuniteteve (42 RAE, 37 turq, 40 boshnjakë, 1 kroat), që i bie 25.21% e vendeve të rezervuara. Prej tyre kanë diplomuar vetëm 47 ose 39.16% e studentëve të pranuar (1 rom, 4 ashkalinjë, 1 goran, 12 turq, 29 boshnjakë).

Fakulteti i Filozofisë - numri i vendeve të rezervuara, i të pranuarve dhe i të diplomuarve ndë vite			
VITI AKADEMIK	VENDET E PARAPARA	TË PRANUAR	TË DIPLOMUAR
2008 - 2009	13	3	0
2009 - 2010	13	6	0
2010 - 2011	16	11	0
2011 - 2012	21	7	1
2012 - 2013	25	10	3
2013 - 2014	25	13	7
2014 - 2015	50	9	10
2015 - 2016	22	7	7
2016 - 2017	76	24	4
2017 - 2018	76	13	8
2018 - 2019	67	11	5
2019 - 2020	72	6	2
Gjithsej	476	120	47

Menaxhmenti i Fakultetit të Filozofisë na ofroi pa hezitim qasje në të dhënat e kërkuara, kurse për shkak të angazhimeve të shumta e patën të pamundur që të zhvillonin një intervistë lidhur me temën e këtij hulumtimi.

FAKULTETI I NDËRTIMTARISË DHE ARKITEKTURËS

Në periudhën 2008-2020 gjithsejt kanë qenë 340 vende të rezervuara për studentë të komuniteteve jo-shumicë. Mirëpo, në këtë periudhë, janë pranuar vetëm 68 studentë të këtyre komuniteteve (9 RAE, 19 turq, 40 boshnjakë), që i bie 20% e vendeve të rezervuara. Prej tyre kanë diplomuar vetëm 10 ose 14.7% e studentëve të pranuar (2 romë, 4 turq, 4 boshnjakë).

Fakulteti i Ndërtimtarisë dhe Arkitekturës - numri i vendeve të rezervuara, i të pranuarve dhe i të diplomuarve ndër vite

VITI AKADEMIK	VENDET E REZERVUARA	TË PRANUAR	TË DIPLOMUAR
2008 - 2009	4	2	0
2009 - 2010	6	3	0
2010 - 2011	10	8	0
2011 - 2012	22	5	0
2012 - 2013	27	3	0
2013 - 2014	27	7	0
2014 - 2015	41	11	0
2015 - 2016	27	0	0
2016 - 2017	43	7	1
2017 - 2018	45	4	6
2018 - 2019	43	5	2
2019 - 2020	45	8	0
Gjithsej	340	68	9

Për shkak se Fakulteti i Ndërtimtarisë dhe Arkitekturës (FNA) është ndarë në dy njësi akademike para dy vitesh - në Fakultetin e Ndërtimtarisë dhe në Fakultetin e Arkitekturës - zhvilluam intervista me Dekanin Fevzi Berisha (FA) dhe me Dekanin Avdullah Zejnullahu (FN). Të dy dekanët shprehën shqetësim për zvogëlimin e numrit për pranimin e studentëve shqiptarë si pasojë e përfshirjes së vendeve të rezervuara për studentë të komuniteteve jo-shumicë në kuadër të numrit të përgjithshëm të studentëve. Sipas tyre, kuota për pranimin e studentëve të komuniteteve jo-shumicë duhet të jetë e ndarë nga numri total për pranimin e studentëve, në mënyrë që fakulteti të mund të operojë me kapacitete të plota.

Dekanët e këtyre fakulteteve shprehen se nuk ka pasur ankesa për vështirësi sa i përket gjuhës për studentët e komuniteteve jo-shumicë dhe shtojnë se po të ketë, do të jenë të gatshëm të ofrojnë mbështetje. Megjithatë, sipas dekanit Zejnullahu, fakti që asnjëherë nuk është plotësuar kuota për pranimin e studentëve nga radhët e komuniteteve jo-shumicë në UP është indikator se diçka nuk është në rregull. Sipas dekanit Fevzi Berisha, në mënyrë që të rritet vijueshmëria e studentëve të këtyre komuniteteve duhet që të punohet më shumë gjatë shkollës së mesme në përgatitjen e tyre për pritshmëritë dhe kërkesat e studimeve universitare.

Fakulteti i Ndërtimtarisë nuk ka të dhëna të sakta dhe të sigurta lidhur me shkallën dhe arsyet e braktisjes së studimeve nga ana studentëve të komuniteteve jo-shumicë. Te Fakulteti i Arkitekturës, një nga shkaktarët e numrit të vogël të të diplomuarve, konsiderohet se mund të jenë kriteret më të larta të pranimin dhe fakti se programi studimor kërkon angazhim më të veçuar. Kurse, nuk ka të dhëna për shkallën e braktisjes së studimeve nga studentët e komuniteteve jo-shumicë.

FAKULTETI I INXHINIERISË ELEKTRIKE DHE KOMPJUTERIKE

Në periudhën 2008-2020 gjithsejt kanë qenë 360 vende të rezervuara për studentë të komuniteteve jo-shumicë. Mirëpo, në këtë periudhë, janë pranuar vetëm 48 studentë të këtyre komuniteteve (6 RAE, 10 turq, 32 boshnjakë), që i bie 13.33% e vendeve të rezervuara. Prej tyre kanë diplomuar vetëm 3 ose 6.25% e studentëve të pranuar (1 turq, 2 boshnjakë).

Fakulteti i Inxhinierisë Elektrike dhe Kompjuterike - numri i vendeve të rezervuara, i të pranuarve dhe i të diplomuarve ndër vite

VITI AKADEMIK	VENDET E REZERVUARA	TË PRANUAR	TË DIPLOMUAR
2008 - 2009	13	1	0
2009 - 2010	13	2	0
2010 - 2011	15	2	0
2011 - 2012	15	1	0
2012 - 2013	19	7	1
2013 - 2014	19	12	1
2014 - 2015	34	7	1
2015 - 2016	24	3	1
2016 - 2017	55	6	0
2017 - 2018	55	2	0
2018 - 2019	51	5	0
2019 - 2020	47		0
Gjithsej	360	48	3

Prodekanja e Fakultetit të Inxhinierisë Elektrike dhe Kompjuterike, Mimoza Ibrani, thotë se interesimi nga komunitetet jo-shumicë ka qenë shumë i vogël dhe se asnjëherë nuk janë përmbushë kuotat e parapara. Për këtë, Dekani Isak Shabani thotë se numri i vogël i studentëve të pranuar lidhet me interesimin e vogël të aplikantëve për të studiuar në programet që ofrohen në këtë fakultet. Ai shton se shkak për mospërmbushjen e kuotës është numri i vogël i aplikantëve nga radhët e komuniteteve jo-shumicë, pavarësisht se pragu i kalueshmërisë është 10% më i ulë se për studentët e komunitet shumicë.

Në këtë fakultet ka vetëm studentë të komunitetit turk, boshnjak dhe egjiptian, kurse inxhinieria kompjuterike është departamenti me interesimin më të lartë nga këto komunitete. Ndonëse provimi pranues përkthehet në gjuhën e komuniteteve sipas kërkesës, ligjëratat janë në gjuhën shqipe, dhe kjo paraqet pengesë gjatë studimeve për këto komunitete. Sipas prodekanës Ibrani, barriera kryesore për mos-vijimin dhe mos-përfundimin e studimeve është gjuha e studimeve, e për këtë sugjeron organizimin e kurseve të gjuhës shqipe në kuadër të universitetit. Po ashtu, duhet theksuar se fakulteti nuk ka të dhëna për shkallën e braktisjes së studimeve nga studentët e komuniteteve jo-shumicë.

FAKULTETI I INXHINIERISË MEKANIKE

Në periudhën 2008-2020 gjithsejt kanë qenë 301 vende të rezervuara për studentë të komuniteteve jo-shumicë. Mirëpo, në këtë periudhë, janë pranuar vetëm 20 studentë të këtyre komuniteteve (8 RAE, 2 turq, 10 boshnjakë), që i bie 6.64% e vendeve të rezervuara. Prej tyre kanë diplomuar vetëm 1 ose 5% e studentëve të pranuar (1 boshnjak). FIM është fakulteti në të cilin më së paku janë plotësuar vendet e rezervuara si dhe ka numrin më të vogël të të diplomuarve nga radhët e komuniteteve jo-shumicë.

Fakulteti i Inxhinierisë Mekanike - numri i vendeve të rezervuara, i të pranuarve dhe i të diplomuarve ndër vite			
VITI AKADEMIK	VENDET E PARAPARA	TË PRANUAR	TË DIPLOMUAR
2008 - 2009	1	0	0
2009 - 2010	-	-	0
2010 - 2011	3	1	0
2011 - 2012	7	0	0
2012 - 2013	11	0	0
2013 - 2014	11	3	0
2014 - 2015	15	1	0
2015 - 2016	19	0	0
2016 - 2017	60	8	0
2017 - 2018	55	3	0
2018 - 2019	66	-	1
2019 - 2020	53	4	0
Gjithsej	301	20	1

Dekani i Fakultetit të Inxhinierisë Mekanike, Ahmet Shala, thotë se zbatimi i kuotës për pranimin e studentëve të komuniteteve jo-shumicë, vitin e kaluar ka prekur numrin e përgjithshëm për pranimin e studentëve. Për rrjedhojë, vendet e zbrazëta janë plotësuar me studentë të komunitetit shumicë, pavarësisht se ka pasur probleme për t'i regjistruar në sistemin SMIAL. Sipas dekanit Shala, përfshirja e kuotës për minoritete në kuadër të numrit të përgjithëm është në kundërshtim me vet akreditimin.

Ai sqaron se kjo sjellë probleme, veçanërisht në programet ku konkurenca është më e madhe, dhe shton se duhet të ketë një vendim të bashkërenduar në mes AKA-së dhe MASH-it. Shkollimi paraprak dhe mungesa e shkollave përkatëse profesionale në gjuhë të komuniteteve janë shkaktarët kryesor për numrin e vogël të studentëve nga radhët e komuniteteve jo-shumicë, sipas Dekanit Shala. Përveç kësaj, ai sqaron se profilet e inxhinierisë cilësohen si studime që kërkojnë më shumë angazhim përgjithësisht, e për rrjedhojë, mund të përceptohen si më të vështira edhe nga ana e studentëve të komuniteteve jo-shumicë. Kurse migrimi, braktisja, mospërshtatja e profesionit të zgjedhur, shihen si arsye e numrit të vogël të të diplomuarve nga radhët e komuniteteve jo-shumicë. Po ashtu, dekani Shala tregon se nuk ka pasur raportime për pengesa sa i përket gjuhës, nga ana e studentëve të komuniteteve jo-shumicë.

FAKULTETI JURIDIK

Në periudhën 2008-2020 gjithsejt kanë qenë 591 vende të rezervuara për studentë të komuniteteve jo-shumicë. Mirëpo, në këtë periudhë, janë pranuar vetëm 113 studentë të këtyre komuniteteve (36 RAE, 41 turq, 36 boshnjakë), që i bie 19.12% e vendeve të rezervuara. Prej tyre kanë diplomuar vetëm 13 ose 11.5 % e studentëve të pranuar (2 RAE, 1 turk, 9 boshnjakë, 1 kroat).

Fakulteti Juridik - numri i vendeve të rezervuara, i të pranuarve dhe i të diplomuarve ndër vite			
VITI AKADEMIK	VENDET E PARAPARA	TË PRANUAR	TË DIPLOMUAR
2008 - 2009	15	5	0
2009 - 2010	18	17	0
2010 - 2011	21	10	0
2011 - 2012	22	12	0
2012 - 2013	27	10	1
2013 - 2014	27	11	0
2014 - 2015	42	14	0
2015 - 2016	28	5	2
2016 - 2017	108	10	4
2017 - 2018	96	8	2
2018 - 2019	91	7	4
2019 - 2020	96	4	0
Gjithsej	591	113	13

Dekani i Fakultetit Juridik, Haxhi Gashi, thotë se është i shqetësuar me mosplotësimin e vendeve të zbrazëta. Sipas tij, kuota për pranimin e studentëve nga radhët e komuniteteve jo-shumicë duhet të jetë e ndarë nga numri i përgjithshëm. Sa i përket masave afirmative, dekani Gashi thotë se duhet të punohet më shumë për përfshirjen e studentëve të komuniteteve jo-shumicë, mirëpo sa i përket pragut të kalueshmërisë, ai shton se duhet të jetë i njëjtë për të gjithë për shkak se ata do të konkurojnë në tregun e njëjtë të punës. Lidhur me këtë, ai thotë se ulja e pragut të kalueshmërisë ka ndikuar vetëm në pranimin më të lehtë të aplikantëve, por jo në rritjen e numrit të aplikantëve.

Si shkak për numrin e vogël të aplikuesve konsiderohet ndërprerja e shkollimit në fazat paraprake. Sipas sekretarit të Fakultetit Juridik, Miftar Shala, braktisja e studimeve për shkak të gjendjes ekonomike të vështirë, është shkak i numrit të vogël së studentëve të diplomuar nga ky fakultet. Ndërkaq, sekretari sqaron se administrata e këtij fakulteti nuk ka sistem të mbajtjes së të dhënave për shkallën e braktisjes së studimeve nga studentët e komuniteteve jo-shumicë. Sa i përket gjuhës së studimeve, dekani Gashi tregon ka pasur njoftime nga ana e studentëve të komuniteteve jo-shumicë për vështirësi sa i përket gjuhës, kryesisht studentë të komunitetit boshnjak, dhe në këto raste janë marrë masat e nevojshme për t'i akomoduar nevojat e tyre. Dekani sqaron se ligjeratat janë ofruar në gjuhën shqipe, kurse në kohën e vlerësimeve janë pyetur në gjuhën e tyre dhe janë trajtuar në mënyrë të veçantë.

FAKULTETI I MJEKËSISË

Në periudhën 2008-2020 gjithsejt kanë qenë 409 vende të rezervuara për studentë të komuniteteve jo-shumicë. Mirëpo, në këtë periudhë, janë pranuar vetëm 206 studentë të këtyre komuniteteve (44 RAE, 2 goranë, 73 turq, 86 boshnjakë, 1 kroat), që i bie 50.36% e vendeve të rezervuara. Prej tyre kanë diplomuar vetëm 9 ose 4.36% e studentëve të pranuar (1 egjiptian, 4 turq, 4 boshnjakë). Ndonëse Fakulteti Mjekësisë prin me plotësimin më të madh të vendeve të rezervuara, ka numrin më të ulët të studentëve të diplomuar nga radhët e komuniteteve jo-shumicë (4.36%).

Fakulteti i Mjekësisë - numri i vendeve të rezervuara, i të pranuarve dhe i të diplomuarve ndër vite			
VITI AKADEMIK	VENDET E PARAPARA	TË PRANUAR	TË DIPLOMUAR
2008 - 2009	22	22	0
2009 - 2010	28	10	0
2010 - 2011	39	13	0
2011 - 2012	31	9	0
2012 - 2013	25	13	2
2013 - 2014	25	10	2
2014 - 2015	50	22	1
2015 - 2016	26	10	0
2016 - 2017	44	16	3
2017 - 2018	44	15	0
2018 - 2019	31	31	1
2019 - 2020	44	36	0
Gjithsej	409	206	9

Dekanja e Fakultetit të Mjekësisë, Suzana Manxhuka-Kërliu, thotë se ka pasur reagime nga dekanët e fakulteteve të UP-së lidhur me kuotën për pranimin e studentëve të komuniteteve jo-shumicë, e që sipas saj është e lartë. Ajo sqaron se për shkak se pragu i kalueshmërisë ka qenë dhe është më i ulët për studentët e komuniteteve jo-shumicë, në të kaluarën ka pasur keqpërdorime ngaqë nuk ka ekzistuar një mekanizëm praktik për përcaktimin e nacionalitetit/etnisë.

Tutje, dekanja Manxhuka-Kërliu tregon se vendet e rezervuara që kanë mbetur të zbrazëta nuk janë plotësuar, por shton se kuota për studentët e komuniteteve jo-shumicë duhet të jetë e ndarë nga numri i përgjithshëm për pranimin e studentëve për shkak se konkurrenca është shumë e madhe. Sipas dekanës Manxhuka-Kërliu, shkak kryesor për mospërmbushjen e kuotës është arritshmëria e pamjaftueshme në provimin pranues. Ndërsa, shkak për numrin e vogël të të diplomuarve është mospërmbushja e obligimeve ndaj institucionit, siç janë vijueshmëria në ligjerata dhe ushtrime, të cilat janë obligative dhe kriter i përgjithshëm për të gjitha komunitetet. Pastaj janë edhe pengesat gjuhësore, njohuritë bazë nga shkollimi paraprak dhe kushtet ekonomike. Po ashtu, dekanja Manxhuka-Kërliu pohon se nuk ka pasur ankesa për vështirësi sa i përket gjuhës. Për fund, ajo thotë se studentët e komuniteteve jo-shumicë janë mjaftueshëm të përfshirë në raport me numrin si dhe kanë kritere më të ulëta. Sipas dekanës Manxhuka-Kërliu, kriteret duhet të jenë të njëjta për të gjithë për shkak dhe për këtë duhet që patjetër të investohet më tepër në arsimin parauniversitar. Duhet theksuar se fakulteti nuk ka sistem të veçantë të mbajtjes së të dhënave mbi shkallën e braktisjes së studimeve nga studentët e komuniteteve jo-shumicë

FAKULTETI I SHKENCAVE MATEMATIKO-NATYRORE

Në periudhën 2008-2020 gjithsejt kanë qenë 398 vende të rezervuara për studentë të komuniteteve jo-shumicë. Mirëpo, në këtë periudhë, janë pranuar vetëm 27 studentë të këtyre komuniteteve (2 RAE, 4 goranë, 5 turq, 16 boshnjakë), që i bie 6.78% e vendeve të rezervuara. Prej tyre kanë diplomuar vetëm 10 ose 37.03% e studentëve të pranuar (1 rom, 1 turk, 7 boshnjakë, 1 kroat).

Fakulteti i Shkencave Matematiko-Natyrore - numri i vendeve të rezervuara, i të pranuarve dhe i të diplomuarve ndër vite			
ACADEMIC YEAR	RESERVED PLACES	ENROLLED	GRADUATED
2008 - 2009	6	2	0
2009 - 2010	7	0	0
2010 - 2011	10	1	0
2011 - 2012	16	1	0
2012 - 2013	19	0	1
2013 - 2014	19	0	1
2014 - 2015	30	0	2
2015 - 2016	26	1	5
2016 - 2017	74	5	1
2017 - 2018	68	12	0
2018 - 2019	65	4	0
2019 - 2020	58	1	0
Gjithsej	398	27	10

Dekani i Fakultetit të Shkencave Matematiko-Natyrore, Tahir Arbnesi, thotë se interesimi i studentëve të komuniteteve jo-shumicë për të vijuar studimet në këtë fakultet është i vogël, por edhe një pjesë e madhe e atyre që aplikojnë nuk mund të kalojë prap. Ai tregon se për këtë arsye është shpallur për herë të tretë afat për plotësimin e vendeve të zbrazëta, por prap nuk vshhtë kaluar pragu. Sipas tij, numri i përgjithshëm për pranimin e studentëve nuk duhet të preket assesi nga kuota. Miërpo, shton se për integrim sa më të lehtë, studentët e komuniteteve jo-shumicë duhet të jenë në gjendje t'i ndjekin ligjeratat aktivisht. Për këtë, ai thotë se do të ishte ideale që secili departament të ketë një program në gjuhën angleze. Po ashtu, dekani tregon se nuk ka pasur raportime për pengesa sa i përket gjuhës, përveç një rast në nivelin master të studimeve që ka kërkuar që temën e diplomës ta përgatis në gjuhën boshnjake, gjë që i është mundur.

**QËNDRIME TË INSTITUCIONEVE
RELEVANTE LIDHUR ME
PËRFSHIRJEN E STUDENTËVE
TË KOMUNITETEVE NË UP**

QËNDRIME TË INSTITUCIONEVE RELEVANTE LIDHUR ME PËRFSHIRJEN E KOMUNITETEVE NË UP

Për nevojat e këtij hulumtimi, përveç intervistave të zhvilluara në nivel të njësisve akademike të UP-së, takuam dhe intervistuam zëvendësministrin e MASH-it, Xhavit Rexhaj, Drejtorin e AKA-së, Naim Gashin, Sekretarin e UP-së, Esat Kelmendin, dhe Zyrtaren për Informim të QS-së, Shyhrete Abdullahun. Në këtë kapitull, të ndara në tematika, janë përmbledhë qëndrimet e përfaqësuesve të insitucioneve relevante.

Kuotat për komunitetet jo-shumicë para pavarësisë

Sa i përket praktikës së rezervimit të vendeve për komunitetet jo-shumicë para Shpalljes së Pavarësisë, në UP kuotat kanë filluar të zbatohen diku nga viti 2004-2005. Njëjtë, edhe Qendra e Studentëve, para Udhëzimit Administrativ¹⁶, (tutje UA Nr. 09/2016), përmes të cilit sigurohet 12% e vendeve për komunitetet jo-shumicë, ka pasur studentë të komuniteteve që ishin banues aty. Vlerësohet se vendosja e studentëve nga komunitetet në konvikte dhe mensë ka filluar qysh nga viti 1999, për të krijuar mundësi të barabarta në studime dhe integrim në shoqërinë Kosovare. Nga 2008 deri në vitin 2019, pjesëtarë për banim dhe ushqim kanë qenë gjithsej mbi 900 studentë nga radha e komuniteteve jo-shumicë.

Masat afirmative lidhur me vendet e rezervuara

Në vitin 2016 me nxjerrjen e UA nr. 09/2016, u përcaktua kuota prej 12% për studentët e komuniteteve jo-shumicë nga numri i përgjithshëm i studentëve të paraparë për pranim. AKA-ja, e pyetur për pengesat që fakultetet kanë hasur në zbatimin e kësaj norme, thekson se detyra e saj si institucion i akreditimit është të përgatisë pjesët teknike dhe të organizojë thirrjen e ekspertëve ndërkombëtarë që të bëjnë vlerësimet. AKA thekson se përcakton numrin maksimal të studentëve që një institucion mund të pranojë (totalin), por jo strukturën përbrenda, duke nënkuptuar që nuk përcakton sa duhet të jetë përqindja e komuniteteve pakicë apo si duhet të përfshihet ajo përqindje në kuadër të këtij numri. Në Qendrën e Studentëve, përcaktimi i kuotave dhe masave afirmative sipas përkatësisë etnike për regjistrimin e studentëve nga komunitetet joshumicë, ka filluar nga viti 2016 në bazë të UA Nr. 09/2016. Kuota e vendeve të rezervuara për banim në konvikte dhe ushqim në mensë sipas kushteve dhe kriterëve të konkursit për pranim është 12 % nga numri i përgjithshëm, për studentët e komuniteteve jo shumicë, nga hyrja në fuqi e udhëzimit.

Zbatimi i kuotës 12%

Nga intervistat me dekanë, del në pah se ekzistimi i kuotës nuk paraqet problem në vete, përfshirja e kuotës në numrin e përgjithshëm të paraparë të studentëve për pranim ka shkaktuar telashe. Lidhur me këtë, qëndrimi i MASH-it, përkatësisht Zëvendësministrit Rexhaj, është se këto vende janë të garantuara dhe nuk do të duhej të hynin në numrin e përgjithshëm që AKA-ja i përcakton. Sipas tij, AKA duhet të përcaktojë saktë se nëse janë paraparë 5 vende për komunitetet jo-shumicë, a shkohet në variantet: 50 numri total plus 5 për komunitetet jo-shumicë apo 45 shqiptarë dhe 5 nga komunitetet jo-shumicë?

¹⁶Udhëzimi Administrativ (MASH) NR. 09/2016 Aplikimi i mmasave Afirmative dhe vendeve të rezervuara për regjistrim të kandidatëve nga komunitetet jo-shumicë në Institucionet publike të arsimit të lartë.

Sekretari Kelmendi në anën tjetër, për zbatimin e kuotës prej 12%, ka theksuar që dy vitet e fundit, kuota ka hyrë brenda numrit të përgjithshëm për pranim të cilin e ka vendosur AKA-ja. Në qoftë se kandidatët e komunitetit jo-shumicë nuk i plotësojnë kriteret për pranim, atëherë këto vende mbesin të paplotësuara.

Njësitë akademike kanë bërë kërkesa që vendet e paplotësuara, të mos mbesin të zbrazëta, por të plotësohen me studentë të komunitetit shumicë. Përkundër kërkesave të njëjësive akademike për t'i plotësuar ato vende, menaxhmenti është konsultuar me përfaqësues të komuniteteve, të cilët nuk e kanë përkrahur një formë të tillë të zgjidhjes. Kërkesat e dekanëve ishin që numri i kuotave, të kalojë numrin e atyre vendeve që janë sipas vendimit të Agjencisë. Mirëpo, pavarësisht kërkesave, potencon se e kanë parashikuar që nuk do të jetë e mundur për shkak se udhëzimi administrativ e përcakton ashtu. Në rrethana të tilla, është zvogëluar numri, sidomos në Fakultetin e Mjekësisë, ku numri i përgjithshëm i studentëve që pranohen për një vit akademik ka rënë. Sekretari konsideron që në këtë rast, 125 vende për të gjithë Kosovën janë pak në Mjekësi të Përgjithshme dhe kuota për vendet e rezervuara duhet të vendoset mbi këtë numër e jo brenda.

Qendra e Studentëve, nuk ka theksuar që zbatimi i kuotës prej 12% paraqet problem. Për vitin 2019-2020, në QS janë vendosur 18 turq, 64 boshnjak, 8 romë, 8 egjiptianë, 3 goranë, 4 ashkali dhe 1 kroat.

Gjuha e studimeve dhe vështirësitë

Sa i përket trajnimeve shtesë për rastet kur studentët kanë pengesë rreth gjuhës, është pranuar se nuk ka një politikë institucionale që e zbaton apo trajton këtë çështje dhe se kjo mund të ndikojë negativisht në integrim. Sipas Zëvendësministrit, studentët potencial nga radha e komuniteteve jo-shumicë, kanë të drejtë të garantuar që testin e provimit pranues ta kenë të përkthyer në gjuhën e tyre, por studimet tutje zhvillohen në gjuhën shqipe. Kjo nuk konsideron se paraqet anomali, sepse rriten gjasat e pranimin të tyre, kurse integrimi më i mirë supozon që bëhet përmes vijimit të studimeve, duke theksuar që kurse të gjuhës shqipe nuk ofrohen në mungesë të masave afirmative.

Mbështetja financiare

Mbështetje financiare në nivel të njëjësive akademike, nuk ofrohet për shkak se fakultetet nuk kanë kompetencë e as buxhet për skema të ofrimit të ndihmave/bursave me të cilat do të mund të përkraheshin studentët e komuniteteve jo-shumicë. Kurse, në nivel të MASH-it, ekziston fondi "Roma Education Fund", prej të cilit përfitojnë edhe komunitetet e tjera. QS-ja në anën tjetër, e pyetur se si mund të përfitojnë lehtësira studentët e komuniteteve jo-shumicë, ka potencuar lirim nga pagesa. Por, edhe për studentët e komuniteteve jo shumicë bëhet në bazë të kriteve të konkursit për pranim-lirim, ashtu sikurse lirohen edhe studentët e komuniteteve shumicë.

Çfarë duhet të bëhet?

Sipas MASH-it, ka mungesa në aspektin e politikave institucionale për përfshirje të komuniteteve jo-shumicë në UP. Kuota prej 12% vlerësohet si masë e mirë, por theksohet se mbështetja ndaj studentëve të komuniteteve jo-shumicë nuk duhet t'i lihet vullnetit të stafit akademik. Sekretari i UP-së, ka theksuar se nëse pragu i kalueshmërisë, i cili për studentët e komuniteteve jo-shumicë është 10% më të ulët, vështrohet nga parimi i mosdiskriminimit, do të duhej të jetë i njejtë sikurse pragu i kalueshmërisë për studentët e komunitetit shumicë. Ai propozon më shumë fleksibilitet, meqenëse duket e pamundur të sigurohet përmbushje e 12%-it për komunitetet jo shumicë kur në Kosovë 94%-95% janë shumicë shqiptare, kurse 6% janë komunitete të tjera. Përqindja e kuotave të parapara në IAL duhet të jetë në përputhje me realitetin kosovar sipas tij. Ndërsa për vendet e zbrazëta, është i mendimit që ato duhet të plotësohen dhe që masat afirmative janë të mjaftueshme për të nxitur dhe garantuar përfshirjen e komuniteteve jo-shumicë në UP. Por, në të ardhmen ndoshta është mirë të rishikohet edhe udhëzimi administrativ që përcakton kuotën si të tillë. AKA-ja në anën tjetër, konsiderom se duhet të bëhet një analizë e mirëfilltë e bërë në nivel qendror, mes nevojave të tregut dhe balancimit përmes profileve të studimeve.

LOTËSIMI I KUOTAVE PËR VITIN AKADEMIK 2020-2021

Me datë 13 nëntor 2020, Rektori i UP-së, Naser Sahiti, ka marrë vendim¹⁷ për plotësimin e kuotave të rezervuara për komunitetet jo-shumicë dhe për kandidatët nga viset e tjera jashtë Kosovës, të banuara me shqiptarë, sipas konkurseve të të gjitha niveleve të studimeve për pranim në vitin akademik 2020/21.

Është hera e parë që merret një vendim i tillë për plotësim të vendeve për komunitetet jo-shumicë, vende të cilat viteve paraprake kanë mbetur të zbrazëta. Vendimi është marrë pas rekomandimit të Konferencës së Rektorëve, përgjigjes nga MASH dhe propozimit të Senatit.

Plotësimi do të bëhet me kandidatë nga programet/profilet e njejta studimore, duke e respektuar listën prioritare të atyre kandidatëve që nuk janë pranuar për shkak se janë plotësuar vendet e parapara me konkurs. Kandidatët do të njoftohen individualisht përmes postës elektronike, me renditje nga lista prioritare, sipas pikëve. Kandidati, duhet të deklarohet me shkrim brenda 24 orëve, nëse është i interesuar për pranim ose jo.

Në rastet kur kandidatët nuk e kanë kaluar prapun e kalueshmërisë dhe nuk ka kandidatë në listë të pritjes, plotësimi do të bëhet me kandidatët që e kanë kaluar prapun e kalueshmërisë të provimit pranues në afatin e dytë të konkursit.

¹⁷Vendimi me Nr. Prot. 2/549 i datës 13.11.2020.

GJETJET

GJETJET

- Në vitin 2016, me hyrjen në fuqi të Udhëzimit Administrativ 09/2016, aplikimi i masave afirmative dhe vendeve të rezervuara për regjistrim të kandidatëve nga komunitetet jo-shumicë në institucionet publike të Arsimit të Lartë (tutje udhëzimi për aplikim të masave afirmative dhe vendeve të rezervuara), përcaktoi kuotën prej 12% të numrit të përgjithshëm të studentëve për pranim, sipas konkursit në çdo njësi akademike.
- Pavarësisht përcaktimeve kushtetuese, ligjore dhe nënligjore mbi garancën e përdorimit të gjuhës së komuniteteve në jetën publike dhe në arsim, në nivel të arsimit të lartë, nuk ka politike konkrete të ndjekur nga Universiteti i Prishtinës (UP) për trajtimin e rasteve që kanë vështirësi gjuhësore. Në nivel të njëjësive akademike, kjo çështje nuk trajtohet më larg se përkthimi i provimit pranues dhe udhëzimit që studentët e komuniteteve jo-shumicë të komunikojnë e ndërveprojnë më shumë me kolegë të komunitetit shumicë. Ka pasur raste kur profesori me njohuri të ndonjëres prej gjuhëve të komuniteteve, studentëve të komuniteteve jo-shumicë u ka mundur komunikim me lehtësim të provimit në gjuhën e tyre.
- Gjatë 12 viteve, që nga shpallja e Pavarësisë së Kosovës, në UP asnjëherë nuk janë plotësuar vendet e rezervuara më shumë se 50%. Ky plotësim prej 50% ndodhë vetëm në Fakultetin e Mjekësisë, kurse fakultetet e tjera nuk i kanë plotësuar as 26% të vendeve të rezervuara për studentët e komuniteteve jo-shumicë.
- Gjatë periudhës 2008-2020 në të gjitha fakultetet e UP-së janë paraparë 5 mijë e 372 vende për komunitetet jo-shumicë. Pavarësisht këtij numri, gjatë gjithë këtyre viteve, vetëm 18.42% e vendeve janë plotësuar me 990 studentë të pranuar nga komunitetet jo-shumicë. Vetëm 23.93% kanë diplomuar nga 990 sa janë pranuar, pra 237 studentë nga komunitetet jo-shumicë kanë diplomuar nga UP-ja për 12 vite.
- Nga viti 2008 deri në vitin 2020, fakultetet me numrin më të madh të vendeve të rezervuara për studentët e komuniteteve jo-shumicë janë: Fakulteti Ekonomik me 1060 vende, Fakulteti Juridik me 591 dhe Fakulteti Filozofik me 476. Kurse fakultetet me numrin më të vogël të vendeve të rezervuara për studentët e komuniteteve jo-shumicë janë: Fakulteti i Arteve me 155 vende, Fakulteti i Edukimit Fizik dhe i Sportit me 157 vende dhe Fakulteti i Inxhinierisë Mekanike me 301 vende.
- Më së shumti janë plotësuar vendet e rezervuara për komunitetet jo-shumicë në Fakultetin e Mjekësisë me 50.36%, Fakultetin Filologjik me 25.79% dhe Fakultetin Filozofik me 25.21%. Ndonëse Fakulteti i Mjekësisë prin me përbushjen e vendeve të rezervuara, ka përqindje të vogël të të diplomuarve në raport me numrin e të pranuarve (4.36%). Fakultetet ku më së paku janë plotësuar vendet e rezervuara për komunitetet jo-shumicë janë: Fakulteti i Bujqësisë me 4.98%, Fakulteti i Inxhinierisë Mekanike me 6.64% dhe Fakulteti i Shkencave Matematiko-Natyrore. Fakultetet me numrin më të madh të studentëve të diplomuar janë: Fakulteti Filologjik, Fakulteti i Arteve dhe Fakulteti Filozofik, kurse fakultetet ku më së paku kanë diplomuar studentët e komuniteteve jo-shumicë janë Fakulteti i Mjekësisë (4.36%), Fakulteti i Inxhinierisë Mekanike (5%) dhe FIEK-u (6.25%).

- Fakulteti i Inxhinierisë Mekanike është fakulteti që ka numrin më të vogël të plotësimit të vendeve edhe numrin më të vogël të studentëve të diplomuar, gjë që na bënë të kuptojmë se ka pak interesim për këtë fushë, por edhe ato pak raste që shprehin interesim, rrallë diplomojnë.

- Fakulteti i Mjekësisë, Filologjisë dhe Filozofisë janë fakultetet për të cilët studentët e komuniteteve jo-shumicë kanë shfaqur interesim më të madh me një përbushje të kuotave prej 50.36%, 25.79% dhe 25.21% të përbushjes së vendeve të parapara për ta. Ndërkaq, Fakulteti i Bujqësisë, Inxhinierisë Mekanike dhe Shkencave Matematike Natyrore janë fakultetet për të cilat ka më së paku interesim.

- Ndonëse Fakulteti Ekonomik dhe Fakulteti Juridik kanë numrin më të madh të vendeve të rezervuara në UP, kanë përqindje më të vogël të përbushjes së kuotës nga komunitetet jo-shumicë.

- Veçantia e Fakultetit të Filologjisë është se megjithëse përbushja e vendeve është 25.79%, ky mbetet fakulteti me numrin më të madh të të diplomuarve, me një shkallë prej 72.72% e studentëve nga radha e komuniteteve jo-shumicë.

- Nëse vështrojmë numrin e të diplomuarve nga komunitetet jo-shumicë, raportin e numrit të tyre në raport me etninë, atëherë komunitetet me më së shumti të diplomuar janë: komuniteti turk me 119 të diplomuar, komuniteti boshnjak me 92 të diplomuar dhe komunitetet romë dhe egjiptian me nga 9 të diplomuar secili..

- Studentët e komunitetit boshnjak kanë diplomuar më së shumti në Fakultetin Filozofik (29), Juridik (9) dhe të Edukimit (9). Studentët e komunitetit turk kanë diplomuar më së shumti në Fakultetin Filologjik (77), Filozofik (12) dhe të Arteve (6). Studentët e komunitetit rom kanë diplomuar më së shumti në Fakultetin Ekonomik (3 studentë). Studentët e komunitetit ashkali kanë diplomuar më së shumti në Fakultetin Filozofik (4 studentë), dhe studentët e komunitetit egjiptian kanë diplomuar më së shumti në Fakultetin e Arteve (3 studentë).

- Nga intervistat e realizuara me 11 njësi akademike lidhur me kuotat, zbatimin e tyre, problematikat që kanë hasur dhe për përfshirjen e komuniteteve jo-shumicë në UP – këto janë çështjet e ngritura nga ata:

- Dy vitet e fundit, zbatimi i kuotës prej 12% ka shkaktuar problem për shkak se është përfshirë në numrin e përgjithshëm të paraparë të studentëve për pranim. Kërkesa e 10 dekanëve ka qenë që numri i përgjithshëm i studentëve të mos preket, por kuota të vendoset si numër plus mbi numrin e përgjithshëm të paraparë për vitin akademik.

- Të rishikohet Udhëzimi Administrativ 09/2016, Aplikimi i Masave Afirmative dhe vendeve të rezervuara për regjistrim të kandidatëve nga komunitetet jo-shumicë në Institucionet publike të Arsimit të Lartë, udhëzim që ka paraparë se kuota 12% duhet të jetë nga numri i përgjithshëm i studentëve të paraparë për pranim.

- Të merren vendime të bashkërenduara lidhur me zbatimin e masave afirmative për vende të rezervuara, procedurën e përmbushjes së tyre, përcaktimin e numrit të paraparë për studentë mes Universitetit, MASH-it dhe Agjencisë së Kosovës për Akreditim.
- Në qoftë se praktika e përfshirjes së kuotës së vendeve të rezervuara prej 12% vazhdon të jetë në kuadër të numrit të përgjithshëm, të lejohet plotësimi me studentë të komunitetit shumicë kur nuk përmbushet kuota me studentë nga radha e komuniteteve jo-shumicë.
- Është e paqartë pse kuota është vendosur në një lartësi të tillë, meqenëse as para nxjerrjes së udhëzimit 09/2016 për aplikim të masave afirmative, vendet e ndara për komunitetet jo-shumicë, nuk janë përmbushur asnjëherë në tërësi.
- 11 njësi akademike deklaruan që gjatë vitit 2019, kur nuk janë përmbushur vendet e rezervuara për studentët e komunitetit jo-shumicë, kanë mbetur të zbrazëta pa u plotësuar me studentë të minoritetit shumicë, një njësi ka deklaruar që i ka bërë plotësimin, por ka pasur shumë problem t'i regjistrojë ata në sistemin SMIAL.
- Dekanët e shtatë njësive akademike kanë deklaruar që nuk ka pasur raportime nga studentët e komuniteteve jo-shumicë për vështirësi gjuhësore, ndërkaq tre dekanë kanë deklaruar që ka pasur raste kur studentë të komuniteteve jo-shumicë kanë pasur vështirësi gjuhësore, një dekan ka deklaruar që ka pasur vetëm një rast kur një studente ka kërkuar që punimin e temës së diplomës ta bëjë në gjuhën boshnjake, e cila i është aprovuar.
- Prej 11 dekanëve, gjashtë kanë deklaruar që pragu i kalueshmërisë për kandidatët nga radha e komuniteteve jo-shumicë, të vazhdojë të mbetet 10% më i ulët sesa për kandidatët e komunitetit shumicë. Ndërkaq, tre dekanë kanë deklaruar që pragu duhet të jetë i barabartë për të gjithë kandidatët për shkak se kur diplomojnë, konkurojnë në tregun e njëjtë të punës dhe se nuk duhet të bëhet kompromis në kurriz të dijes. Dekani i FShMN-së ka deklaruar që për drejtimet Matematikë dhe Fizikë, pragu i kalueshmërisë duhet të largohet në tërësi, me vlerësimin që pas disa vitesh do të jetë problem mungesa e ligjëruesve për këto lëndë.
- Përveç të dhënave për numrin e studentëve të ç'regjistruar, njësitë akademike nuk kanë sistem të mbajtjes së të dhënave që do të mund të përcaktonte shkallën e braktisjes së studimeve nga studentët e komuniteteve jo-shumicë në veçanti, e as të studentëve në përgjithësi.
- Njësitë akademike nuk kanë sistem të unifikuar të mbajtjes dhe përpunimit të të dhënave të aplikantëve, kuotave/vendeve të rezervuara, studentëve të pranuar dhe studentëve të diplomuar. Mbajtja dhe përpunimi i këtyre të dhënave bëhet në formate të ndryshme nga secila njësi.

- Sa i përket ndihmës financiare/ofrimit të bursave për studentë të komuniteteve jo-shumicë, njësitë akademike të UP-së nuk kanë kompetencë dhe linjë buxhetore që do t'u mundësonte të kishin një skemë që do të mbështeste studentët me vështirësi ekonomike.
- Kuota 12% zbatohet edhe në konvikte. Studentët e komuniteteve jo-shumicë, të cilët janë përfitues të skemave të ndihmës sociale, lirohen nga pagesa e semestrit, e banimit në konvikte, dhe e ushqimit në mensë në kuadër të institucioneve publike të arsimit të lartë në Kosovë.
- Lidhur me akomodimin e studentëve të komuniteteve jo-shumicë në konvikte, edhe pse vendosja e tyre ka filluar qysh nga paslufta, rezervimi i vendeve ka filluar pas nxjerrjes së Udhëzimit Administrativ për aplikimin e masave afirmative dhe vendeve të rezervuara, në lartësi prej 12%. Nga viti 2008-2019, në konvikte janë vendosur mbi 900 studentë të komuniteteve jo-shumicë.
- Komunitetet me numrin më të madh të të diplomuarve gjatë periudhës 2008 – 2020 janë: komuniteti turk (119) dhe boshnjak (92), kurse me numrin më të vogël të të diplomuarve janë komuniteti goran (1) dhe kroat (2).

REFERENCAT

1. Intervistë me Prof.Dr. Lindita Sejdiu-Rugova, Dekane e Fakultetit të Filologjisë, 18 shtator 2020, Prishtinë.
2. Intervistë me Prof.Dr. Imer Rusinovci, u.d. Dekan i Fakultetit të Bujqësisë dhe Veterinarisë, 3 shtator 2020, Prishtinë.
3. Intervistë me Dr.sc. Fevzi Berisha, Dekan i Fakultetit të Arkitekturës, 7 shtator 2020, Prishtinë.
4. Intervistë me Prof.i Asoc. Agim Selimi, Dekan i Fakultetit të Arteve, 3 shtator 2020, Prishtinë.
5. Intervistë me Dr.Sc. Abdullah Zejnullahu, Dekan i Fakultetit të Ndërtimtarisë, 4 shtator 2020, Prishtinë.
6. Intervistë me Prof.i Asoc. Dr. Haxhi Gashi, Dekan i Fakultetit Juridik, 18 shtator 2020, Prishtinë.
7. Intervistë me Prof.Dr. Tahir Arbnesi, Dekan i Fakultetit të Shkencave Matematike-Natyrore, 10 shtator 2020, Prishtinë.
8. Intervistë me Prof.i Asoc.Dr. Musa Selimi, Dekan i Fakultetit të Sportit dhe Edukimit Fizik, 11 shtator 2020, Prishtinë.
9. Intervistë me Prof.Dr. Ahmet Shala, Dekan i Fakultetit të Inxhinierisë Mekanike, 14 shtator 2020, Prishtinë.
10. Intervistë me Prof.Dr. Suzana Manxhuka, Dekane e Fakultetit të Mjekësisë, 2 shtator 2020, Prishtinë.
11. Intervistë me Mimoza Ibrani, Prodekane për çështje mësimore në Fakultetin e Inxhinierisë Elektrike dhe Kompjuterike, 3 shtator 2020, Prishtinë.
12. Intervistë me Esat Kelmendi, Sekretar i Universitetit të Prishtinës "Hasan Prishtina", 21 shtator 2020, Prishtinë.
13. Intervistë me Naim Gashi, Drejtor i Agjencisë së Kosovës për Akreditim, 14 tetor 2020, Prishtinë.
14. Intervistë me Xhavit Rexhaj, zëvendës-ministër në Ministrinë e Arsimit dhe Shkencës, 16 shtator 2020, Prishtinë.
15. Intervistë përmes e-mailit me Prof.Ass.Dr. Blerim Saqipi, Dekan i Fakultetit të Edukimit, 20 nëntor 2020, Prishtinë.
16. Intervistë përmes e-mailit me Miftar Shala, Sekretar i Fakultetit Juridik, 23 nëntor 2020, Prishtinë.
17. Intervistë përmes e-mailit me Valdete Shala-Arifi, Sekretare e Fakultetit të Ndërtimtarisë, 23 nëntor 2020, Prishtinë.
18. Intervistë përmes e-mailit me Prof.Dr. Violeta Nushi, Dekane e Fakultetit të Arkitekturës, 23 nëntor 2020, Prishtinë.
19. Intervistë përmes e-mailit me Prof.i Asoc. Dr. Isak Shabani, Dekan i Fakultetit të Inxhinierisë Elektrike dhe Kompjuterike, 24 nëntor 2020, Prishtinë.
20. Intervistë përmes e-mailit me Prof. Ass.Dr. Pranvera Breznica Selmani, Prodekane për Financa dhe Infrastrukturë në Fakultetin e Mjekësisë, 25 nëntor 2020, Prishtinë.
21. Intervistë përmes e-mailit me Valbona Hasani, Administrata e Fakultetit të Edukimit Fizik dhe Sportit, 24 nëntor 2020, Prishtinë.

Katalogimi në botim – (CIP)
Biblioteka Kombëtare e Kosovës “Pjetër Bogdani”

37-057.87:341.234(496.1)

Përfshirja e studentëve të komuniteteve
jo-shumicë në Universitetin e Prishtinës / ky
raport u hartua nga Fitore Metbala, Aulonë
Memeti. – Prishtinë : ADMOVERE, 2020. – 32 f.
; 21 cm.

1.Metbala, Fitore 2.Memeti, Aulonë

ISBN 978-9951-9012-3-9

ISBN 978-9951-9012-3-9

INCLUSION OF STUDENTS FROM NON-MAJORITY COMMUNITIES IN THE UNIVERSITY OF PRISTINA

publisher:

ADMOVEVERE

(transitional justice | education | peace-building)

<http://admovere.org/>

report compiled by:

Fitore Metbala

Aulonë Memeti

researchers:

Fitore Metbala

Aulonë Memeti

reviewer:

Shkëlzen Gashi

Translation in English:

Armend Bërlajolli

cover design and layout:

Think B

printed by:

VM3

december 2020

Pristina

printed in:

300 copies

Research and printing supported by:

KFOS (Kosovo Foundation for Open Society)

ADMOVEVERE is a member of the Coalition for Integrity and Transparency in the University, (KITU), supported by the Kosovo Foundation for Open Society (KFOS). This research is part of the KITU program. Opinions presented in this research are those of the ADMOVEVERE NGO and do not necessarily represent the opinions of the Kosovo Foundation for Open Society, of KITU nor those of the reviewers.

ADMOVEVERE (transitional justice | education | peacebuilding) is committed to building a democratic society, promotion of tolerance and coexistence and combating prejudice; dialogue between divided communities in order to overcome disputes as well as promotion of good practices for justice and reconciliation. The main areas of the organization are human rights, with special emphasis on transitional justice, education and peacebuilding. For more, see: <http://admovere.org/>

TABLE OF CONTENTS

02 Acronyms

03 Acknowledgements

04 Executive Summary

05 Legal Analysis

09 Faculties

Faculty of Arts

Faculty of Agriculture

Faculty of Education

Faculty of Sports and Physical Education

Faculty of Economy

Faculty of Philology

Faculty of Philosophy

Faculty of Civil Engineering and Architecture

Faculty of Electrical and Computer Engineering

Faculty of Mechanical Engineering

Faculty of Law

Faculty of Medicine

Faculty of Mathematical and Natural Sciences

**31 Positions of Relevant Institutions on the Inclusion of Students from
non-majority Communities**

35 Findings

40 References

ACRONYMS

APRK – Kosovo Republic Employment Agency

AKA – Kosovo Accreditation Agency

FShMN – Faculty of Mathematical and Natural Sciences

FIM – Faculty of Mechanical Engineering

FIEK – Faculty of Electrical and Computer Engineering

FNA – Faculty of Civil Engineering and Architecture

IAL – Institutions of Higher Education

KFOS – Kosovo Foundation for Open Society

KITU – Coalition for Integrity and Transparency in the University

MASh – Ministry of Education and Science

SEMS – Electronic System for Student Management

SMIAL – Higher Education Information Management System

SMU – University Management System

USA – United States of America

UA – Administrative Instruction

UP – University of Pristina

QS – Student Center

ACKNOWLEDGMENTS

We would like to acknowledge and thank all those that helped this publication with their interviews, provision of public data, sharing of information and cooperation. We accord special thanks to the Secretary of The University of Pristina, Mr. Esat Kelmendi for his expertise and unreserved help during the research, and to Nazime Kelmendi, Acting Director of Student Services, for her time and excellent cooperation.

We thank the following deans holding their positions at the time the interviews with the academic units took place: Prof. Dr. Tahir Arbnesi, Dean of the Faculty of Natural and Mathematical Sciences; Professor. Dr. Lindita Sejdiu-Rugova, Dean of the Faculty of Philology; Associate Professor Dr. Haxhi Gashi, Dean of the Faculty of Law; Professor Dr. Sc. Abdullah Zejnullahu, Dean of the Faculty of Civil Engineering; Professor Dr. Sc. Ahmet Shala, Dean of the Faculty of Mechanical Engineering; Professor Dr. Suzana Manxhuka-Kërliu, Dean of the Faculty of Medicine and Professor Assistant. Pranvera Breznica, Vice-Dean; Associate Professor Agim Selimi, Dean of the Faculty of Arts; Professor Dr. Imer Rusinovci, Acting Dean of the Faculty of Agriculture and Veterinary, Associate Professor Dr. Musa Selimi, Dean of the Faculty of Sports and Physical Education, Dr. Sc. Fevzi Berisha, Dean of the Faculty of Architecture, Professor Assistant. Dr. Blerim Saqipi, Dean of the Faculty of Education, as well as the Vice-Dean on teaching issues of the Faculty of Electrical Engineering and Computer Sciences, Mrs. Mimoza Ibrani for the interviews and good cooperation.

We thank Associate Professor Dr. Isak Shabani, Dean of the Faculty of Electrical and Computer Engineering, Professor Dr. Violeta Nushi, Dean of the Faculty of Architecture, Mr. Miftar Shala, Secretary at the Faculty of Law; Mr. Besfort Krasniqi, Secretary at the Faculty of Philology; Mrs. Lumnije Ahmeti, Secretary at the Faculty of Philosophy; Mrs. Valbona Zhubi, Secretary at the Faculty of Economy and Mr. Gani Ibrahim, Secretary at the Faculty of Sports and Physical Education for sending us complete data and for their correctness. We also thank the Deputy Minister, Xhavit Rexhaj for the interview and the reception and Naim Gashi, Director of the Kosovo Accreditation Agency.

Finally, we thank the Kosovo Foundation for Open Society, (KFOS) for their financial support for the research and publication of this report, Shkëlzen Gashi for his comments, remarks and suggestions, Think B for the design and layout, and VM3 for the printing of this report.

EXECUTIVE SUMMARY

The University of Pristina has applied quotas for non-majority communities since 2004/2005. However, there were complaints coming from the majority community students for the vacant places that the 12% quota leaves in its wake. The UP Senate decided that for the 2019/2020 academic year, the vacant reserved places shall be filled by Albanian students. In circumstances when the reserved chairs are not filled by non-majority communities students, the quota is obviously not fulfilling its function. Also, it is still unclear how the decision on the 12% quota was taken and what was its effect, since there was never a strategic analysis or an analysis of the trends that resulted from it.

From newspaper articles and reports of non-governmental organizations it turns out that economic conditions often have grave effects on the Roma, Ashkali and Egyptian communities. Another obstacle mentioned is the fact that Roma, Bosniak and sometimes even Turkish youth that would like to study in the UP do not speak the Albanian language. It is for this reason, or maybe also better study options, that youth of Turkish community go to Turkey for their studies. Among the Serbs, based on the reports by NGOs, obstacle for their inclusion is their refusal to take part in the Kosovo education institutions but also because of the fact that there exists a "University of Pristina" in North Mitrovica.

Hence, the aim of this publication is to offer a review of the affirmative actions for non-majority communities and their effects throughout years. This review shall contain basic statistics, an effective analysis of the affirmative action measures implemented so far in higher education and concrete proposals for increasing the inclusion of non-majority communities in the UP (Roma, Ashkali, Egyptians, Gorani, Serbs, Bosniaks and Turks). Also, the research aims to show what is the effect of the quota and other factors, such as knowledge of Albanian language, unfavorable economic conditions and other conditions that play a role for the inclusion or non-inclusion of non-majority communities youth in the UP. In more concrete terms, the report shall explain what the figures on the education of communities mean throughout the academic years and explain the reasons for these results, whether they be economic, lack of advanced knowledge of Albanian, lack of interest or completely other reasons.

For the needs of this research we analysed the laws, regulations and relevant decisions and then sought access to public documents and data from the managements of all academic units in the UP as well as from the Rectorate and the central administration. Furthermore, we conducted meetings and interviews with Deans of UP Faculties, with Mr. Xhavit Rexhaj, Deputy Minister of Education and Science (MASH), with Mr. Naim Gashi, Director of the Kosovo Accreditation Agency (AKA), and so on. The main restriction during this research was the fact that some academic units did not provide their data as well as the lack of response from parliamentary committees, namely the Committee on the Rights and Interests of Communities and Return and the Committee for Education, Science and Technology, Innovation, Culture, Youth and Sports to our requests.

THE RIGHT TO EDUCATION IN KOSOVO

Every person has the right to free basic education. It is a constitutional requirement for public institutions to ensure equal rights for everyone, including here the special skills.¹ Since the project aims to analyse the inclusion of non-majority communities in higher education, special importance was given to constitutional and legal provisions that guarantee the rights of communities. Access to public education at all levels belongs to the category of rights of communities and their members, whereas the objective of the Law on Higher Education is to offer opportunities to all able Kosovo citizens to benefit from this education and to contribute to the society and the country throughout their lives.² The guarantee of provision of equal opportunities without any discrimination based on racial, ethnic or social background or membership to a national community is also foreseen in the Statute of the University of Pristina "Hasan Prishtina".³ It is clear that no-one can be denied their right to education, since this is also established by international law⁴, but what does the national framework provide and plan as regards the right to education as a constitutional right?

Strategies

For years, the priorities and problems in the country were addressed through strategies serving as orienting documents. We analysed the following strategies on planning related to the field of education, and especially equal access to education for non-majority communities.

2016-2021 National Development Strategy

This strategy is mostly focused on primary and pre university education, focusing on six points: all-inclusiveness, quality improvement in pre university education, linking the education system to the labor market as well as optimizing expenses and short-term engagement of Diaspora experts and students.

2017-2021 Strategic Plan on Education in Kosovo

This plan is focused on seven thematic fields, and consequently on seven strategic objectives. The aim of this strategy is the increase of participation and equal access to education. The seventh objective foresees achieving the increase in quality and competitiveness of higher education through inciting excellence in teaching, scientific research, artistic creativity, innovation and internationalization.

2017-2021 Strategy on Inclusion of Roma and Ashkali communities in the Kosovan Society

This strategy sets as its objective and expected result improvement in the inclusion of members of Roma and Ashkali communities in education. Its special activity is developing special positive measures and preparational programs for enrollment and restitution of Roma and Ashkali students at IAL. It aims to realize this through:

¹Article 4, paragraphs 1 and 2, Constitution of the Republic of Kosovo.

²Article 59, paragraph 2, Constitution of the Republic of Kosovo.

³Article 7, Statute of the University of Prishtina "Hasan Prishtina".

⁴Article 2, Protocol No. 1 to the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.

- Provision of intensive courses for candidates coming from communities for preparation for entry exams;
- Policies of reserved places at IAL until equal participation is achieved;
- Programs for supporting students at higher education through provision of mentoring, transport and student dormitories.

This strategy aims to improve participation in education for Roma and Ashkali communities, improve the performance of community pupils and students as well as raise the awareness of interested parties in assisting the education of Roma and Ashkali communities.

Study language

Members of communities have a constitutional and legal right to freely and without interference use their languages in their private and public lives in spoken and written form⁵. As regards use of languages in education, the official languages in Kosovo are the primary languages of education in public universities⁶. Through their regulations, the universities establish rules on the use of official languages in educational programs as well as in the university administration⁷.

Legally, the Republic of Kosovo is obliged to guarantee the existing opportunities for professional training and higher education at university level in the language of the communities⁸. However, it has to be taken into account that offering further higher education and programs on professional training in the languages of the communities shall be made in accordance with the language of the accredited study programs⁹. The University organizes studies in the Albanian language and in other official languages of Kosovo¹⁰. On the proposal of academic units, the lectures may be held in other languages too, but the Senate has to decide on this¹¹.

Public institutions of higher education secure the preparations for entry exams in the language in which the community candidates have finished their previous education or/and in the language which they previously stated in the self-declaration form¹². The entry exam is offered in the Serbian, Turkish and Bosniac languages¹³. Candidates from non-majority communities can also be provided with tests in the Albanian language as per the self-declaration form on the preferred language of the candidate.

Affirmative measures for non-majority communities

It is a legal requirement for the Government of Kosovo to ensure equal access to people belonging to communities to higher education at the university level. This is done through creating special measures to ensure the enrollment of candidates coming from community schools to the institutions of higher and university education¹⁴.

⁵Article 4, paragraph 2, Law no. 03 / L-047 on the protection and promotion of the rights of communities and their members in the Republic of Kosovo.

⁶Article 23, paragraph 1, Law no. 02 / L-37 on the use of languages.

⁷Article 23, paragraphs 2 and 4, Law on the Use of Languages.

⁸Article 8, paragraph 3, Law on Protection and Promotion of the Rights of Communities and their Members in the Republic of Kosovo.

⁹Article 3, paragraph 1, AI (MEST) NO. 09/2016 Application of Affirmative Measures and reserved seats for registration of candidates from non-majority communities in Public Higher Education Institutions.

¹⁰Article 141, paragraph 1, Statute of the University of Prishtina "Hasan Prishtina".

¹¹Article 141, paragraph 2, *ibid*.

¹²Article 3, paragraph 2, AI (MEST) NO. 09/2016 Application of Affirmative Measures and reserved places for registration of candidates from non-majority communities in Public Institutions of Higher Education.

¹³Article 3, paragraphs 3 and 4 *ibid*.

¹⁴Article 8, paragraph 11, Law on Protection and Promotion of the Rights of Communities and their Members in the Republic of Kosovo.

Administrative Instruction No. 09/2016 - Application of affirmative measures and reserved seats for enrollment of candidates from non-majority communities to public institutions of higher education was issued in 2016 (hereinafter instruction on affirmative action measures and reserved seats.) This instruction guarantees:

- Application of affirmative measures for the enrollment of candidates from non-majority communities to all public institutions of higher education, at the BA, MA and PhD levels;
- Use of the language of communities;
- Setting a 12% quota for the enrollment of students from non-majority communities out of the overall number of students to be enrolled;
- Financial support and exemptions from payment¹⁵;
- Reserving seats at student dormitories and canteens for students of non-majority communities, 12% of the total number.

¹⁵Students from non-majority communities are beneficiaries of scholarship schemes and financial support. Whereas, students who are beneficiaries of social assistance schemes are exempted from paying the semester, accommodation in dormitories and food in the canteen.

NON-MAJORITY COMMUNITY STUDENTS IN THE UP FACULTIES

The aim of this publication is to offer a review of the affirmative measures for non-majority communities, their effect throughout the years and policy proposals in favor of the education of minority communities in UP. The research aims to offer a detailed summary of study trends for students of non-majority communities, including the faculties which are of highest and lowest interest for students, faculties in which the reserved places are filled the most, faculties with the largest number of those graduated in relation to the students, enrolled and so on.

Also, the study aims to show the effect that quotas and other factors such as knowledge of Albanian language, poor economic conditions and yet other factors have in the inclusion or non-inclusion of non-majority communities youth in the UP. In more concrete terms, it shall explain what the numbers on education of the communities in the UP show as per academic years and explain the causes of these results, whether they be of economic nature, or come from the lack of advanced knowledge of Albanian language, lack of interest in studying or totally other reasons.

Therefore, we researched the review of the number of students from non-majority communities in all UP faculties enrolled as per academic years in the 2008-2020 period, the meeting of quotas and student graduations. We also conducted interviews with the UP Secretary, the faculty managements and the Information Officer of the Student Center, as well as with representatives of MASH and AKA.

FACULTIES

FACULTY OF ARTS

In the 2008-2020 period there were a total of 155 reserved places for students from non-majority communities. However, only 24 students from these communities were enrolled in this period (1 Serb, 3 RAE, 1 Gorani, 7 Turks, 12 Bosniaks), which translates to 15.5% of reserved places. Only 14 or 58% of enrolled students graduated (5 RAE, 6 Turks, 3 Bosniaks).

Faculty of Arts - number of reserved places, students enrolled and students graduated per academic years			
ACADEMIC YEAR	RESERVED PLACES	ENROLLED	GRADUATED
2008 - 2009	4	0	0
2009 - 2010	7	2	0
2010 - 2011	8	2	0
2011 - 2012	8	0	1
2012 - 2013	8	1	2
2013 - 2014	8	0	2
2014 - 2015	13	2	1
2015 - 2016	19	0	4
2016 - 2017	21	5	1
2017 - 2018	20	2	1
2018 - 2019	19	2	2
2019 - 2020	20	8	0
Total	155	24	14

The Dean of the Faculty of Arts, Agim Selimi, says that in 2019 they had a problem in implementing the quota for the enrollment of students of non-majority communities because this quota was part of the total number of students. This has caused problems since the Faculty of Arts already enrolls a very small number of students. As regards this, Dean Selimi adds that they submitted a request, approved by the UP Senate, for filling the reserved places for non-majority communities students with students from the majority community, but this request was not allowed by MASH. According to Dean Selimi, the total number of students to be enrolled must not in any way be affected by the quota. Dean Selimi also stated that there were no reports of non-majority communities student complaints as regards language.

FACULTY OF AGRICULTURE AND VETERINARY

In the 2008-2020 period there were a total of 361 reserved places for students from non-majority communities. However, only 18 students from these communities were enrolled (2 RAE, 1 Gorani, 5 Turks, 10 Bosniaks), which translates to 4.98% of reserved places. Of these, only 4 or 22.22% of enrolled students have graduated (1 Turk, 3 Bosniaks). Faculty of Agriculture and Veterinary leads with the highest number of remaining vacant places out of the places reserved for students of non-majority communities..

Faculty of Agriculture and Veterinary - number of reserved places, students enrolled and students graduated per academic years			
ACADEMIC YEAR	RESERVED PLACES	ENROLLED	GRADUATED
2008 - 2009	5	0	0
2009 - 2010	9	0	0
2010 - 2011	9	0	0
2011 - 2012	10	0	0
2012 - 2013	13	0	1
2013 - 2014	13	0	0
2014 - 2015	22	0	0
2015 - 2016	19	3	0
2016 - 2017	68	6	0
2017 - 2018	64	7	0
2018 - 2019	64	1	2
2019 - 2020	65	1	1
Total	361	18	4

The Dean of the Faculty of Agriculture and Veterinary, Imer Rusinovci, says that the interest of students from non-majority communities to enroll in studies at this faculty is low, and the places that remain vacant present a problem, especially at the MA level of studies. According to him, the quota for enrollment of students from non-majority communities should be separate from and not be a part of the total number of students enrolled. Dean Rusinovci says that there were no cases in which language was a barrier for students and that it should be noted that the entry exam is translated into the maternal language of students as per their request.

FACULTY OF EDUCATION

In the 2008-2020 period there were a total of 295 reserved places for students from non-majority communities. However, only 59 students from these communities were enrolled (no Serbs, 36 RAE, no Goranis, 18 Turks, 5 Bosniaks), which translates to 20% of reserved places. Of these, only 14 or 23.78% of enrolled students have graduated (1 RAE, 4 Turks, 9 Bosniaks).

Faculty of Education - number of reserved places, students enrolled and students graduated per academic years			
ACADEMIC YEAR	RESERVED PLACES	ENROLLED	GRADUATED
2008 - 2009	13	1	0
2009 - 2010	14	8	0
2010 - 2011	15	0	0
2011 - 2012	16	1	1
2012 - 2013	23	6	1
2013 - 2014	23	0	2
2014 - 2015	37	10	2
2015 - 2016	25	0	0
2016 - 2017	49	10	2
2017 - 2018	27	7	3
2018 - 2019	22	7	2
2019 - 2020	31	9	1
Total	295	59	14

Even though the previous management of the Faculty of Education did not respond to our request for access to public documents and data nor to our request for an interview, the new management granted us with such access without any hesitation. Dean Blerim Saqipi says that the main reasons for the low number of students enrolled from the ranks of non-majority communities may be lack of interest for university studies, difficulties in passing the admission threshold, low grades in previous education which may go against them and in some cases lack of interest to apply for enrollment via the reserved quota.

As regards the low number of graduated students, Dean Saqipi says that there were no complaints by students of non-majority communities as regards difficulties posed by the academic or admin staff. He adds that lack of self-motivation on the part of the students may be the main reason for the low numbers of graduated students. Also, Dean Saqipi adds that linguistic obstacles may play a role in students not following all courses regardless of the fact that those lecturers who speak a non-majority community language allow students to take the exams in that language.

FACULTY OF SPORTS AND PHYSICAL EDUCATION

In the 2008-2020 period there were a total of 157 reserved places for students from non-majority communities. However, only 38 students from these communities were enrolled (3 RAE, 2 Goranis, 11 Turks, 22 Bosniaks), which translates to 24.20 % of reserved places. Of these, only 14 or 36.84% of enrolled students have graduated (5 Turks, 9 Bosniaks). Faculty of Sports and Physical Education is one of the five faculties with the highest number of enrollments through reserved places for non-majority communities as well as with the highest numbers of graduated students in relation to those enrolled.

Faculty of Sports and Physical Education - number of reserved places, students enrolled and students graduated per academic year

ACADEMIC YEAR	RESERVED PLACES	ENROLLED	GRADUATED
2008 - 2009	3	1	0
2009 - 2010	8	1	0
2010 - 2011	8	2	0
2011 - 2012	12	1	0
2012 - 2013	11	0	1
2013 - 2014	11	2	1
2014 - 2015	21	9	2
2015 - 2016	14	1	2
2016 - 2017	18	7	2
2017 - 2018	18	5	0
2018 - 2019	15	8	6
2019 - 2020	18	1	0
Total	157	38	14

Dean of the Faculty of Sports and Physical Education, Musa Selimi, says that it is unfair that the places that remain vacant are not filled with students of the majority community. According to him, the quota for the enrollment of students of non-majority communities should be decreased, but if this is not possible, the vacant places should be filled by students of the majority community and the Albanian students should be granted their right to study.

Dean Selimi explains that the low number of students enrolled from the non-majority communities stems from the low number of applicants from these communities and from the fact that they fail to meet the enrollment criteria. The cause for the low number of graduated students from these communities is that the students drop out from their studies, mainly as a result of migration. Having said that, it should be stressed that the faculty has no data on the rate number of dropouts from students of non-majority communities. Also, Dean Selimi shows that in cases there were reports on linguistic obstacles by students of non-majority communities they were instructed to communicate more with their colleagues..

FACULTY OF ECONOMY

In the 2008-2020 period there were a total of 1060 reserved places for students from non-majority communities. However, only 128 students from these communities were enrolled (25 RAE, 2 Goranis, 58 Turks, 43 Bosniaks), which translates to 12.07% of reserved places. Of these, only 11 or 8.59% of enrolled students have graduated (3 RAE, 3 Turks, 5 Bosniaks). A specialty of the Faculty of Economy is that it has the highest number of graduates from the Roma community. However, even though it leads with the highest number of reserved places in the UP, its meeting of the quota is low.

Faculty of Economy - number of reserved places, students enrolled and students graduated per academic year			
ACADEMIC YEAR	RESERVED PLACES	ENROLLED	GRADUATED
2008 - 2009	18	12	0
2009 - 2010	21	23	0
2010 - 2011	27	22	0
2011 - 2012	27	19	0
2012 - 2013	33	11	1
2013 - 2014	33	4	1
2014 - 2015	41	8	1
2015 - 2016	29	2	3
2016 - 2017	209	11	3
2017 - 2018	198	6	0
2018 - 2019	196	5	2
2019 - 2020	228	4	0
Total	1060	128	11

The management of the Faculty of Economy allowed us access to the requested data without any hesitation, but did not reply to our request to conduct an interview regarding the field of this research.

FACULTY OF PHILOLOGY

In the 2008-2020 period there were a total of 469 reserved places for students from non-majority communities. However, only 121 students from these communities were enrolled (16 RAE, 2 Gorani, 47 Turks, 56 Bosniaks), which translates to 25.79% of reserved places. Of these, only 88 or 72.72% of enrolled students have graduated (4 RAE, 77 Turks, 7 Bosniaks).

Faculty of Philology - number of reserved places, students enrolled and students graduated per academic year

ACADEMIC YEAR	RESERVED PLACES	ENROLLED	GRADUATED
2008 - 2009	10	5	0
2009 - 2010	13	14	2
2010 - 2011	12	6	2
2011 - 2012	17	7	9
2012 - 2013	24	11	2
2013 - 2014	24	8	12
2014 - 2015	48	11	6
2015 - 2016	33	2	19
2016 - 2017	79	18	15
2017 - 2018	70	18	12
2018 - 2019	62	10	8
2019 - 2020	77	10	0
Total	469	121	88

Dean of the Faculty of Philology, Lindita Sejdiu-Rugova, says that the departments that have the highest numbers of students of non-majority communities interested in them are English, German, Turkish and Oriental Studies. However, apart from in the academic year 2009/10, the reserved places were never filled. According to Dean Sejdiu-Rugova, the quota for the enrollment of students of non-majority communities should be separate and not be linked to the total number of students. An option, she adds, would be not to have such a quota ta lla because candidates should be able to apply on an equal footing.

Also, Dean Sejdiu-Rugova says that there are no reports on linguistic obstacles faced by students of non-majority communities. A specialty of this faculty is that it had a BA on Balkan Studies, a scientific program, which aimed at preparing lecturers of Balkan languages, as well as interpreters, advisers and future ambassadors. The program would teach Balkan languages while theoretical subjects would be lectured in English. The program lasted for only one year and was reaccredited since it had no carrier. Many ERASMUS + cooperation agreements were implemented via this program as well as an initiative on the learning of Croatian in Pristina and of Albanian in Zagreb, together with a memorandum of cooperation between Ministries of Education of Kosovo and Croatia on the exchange of students and lecturers, that is still to be implemented in practice.

FACULTY OF PHILOSOPHY

In the 2008-2020 period there were a total of 476 reserved places for students from non-majority communities. However, only 120 students from these communities were enrolled (42 RAE, 37 Turks, 40 Bosniaks, 1 Croat), which translates to 25.21% of reserved places. Of these, only 47 or 39.16% of enrolled students have graduated (1 Roma, 4 Ashkali, 1 Gorani, 12 Turks, 29 Bosniaks).

Faculty of Philosophy - number of reserved places, students enrolled and students graduated per academic year			
ACADEMIC YEAR	RESERVED PLACES	ENROLLED	GRADUATED
2008 - 2009	13	3	0
2009 - 2010	13	6	0
2010 - 2011	16	11	0
2011 - 2012	21	7	1
2012 - 2013	25	10	3
2013 - 2014	25	13	7
2014 - 2015	50	9	10
2015 - 2016	22	7	7
2016 - 2017	76	24	4
2017 - 2018	76	13	8
2018 - 2019	67	11	5
2019 - 2020	72	6	2
Total	476	120	47

The management of the Faculty of Philosophy offered without hesitation access to requested data but because of their numerous engagements it was impossible for them to give us an interview regarding the subject of this research.

FACULTY OF CIVIL ENGINEERING AND ARCHITECTURE

In the 2008-2020 period there were a total of 340 reserved places for students from non-majority communities. However, only 68 students from these communities were enrolled (9 RAE, 19 Turks, 40 Bosniaks), which translates to 20% of reserved places. Of these, only 10 or 14.7% of enrolled students have graduated (2 Roma, 4 Turks, 4 Bosniaks).

Faculty of Civil Engineering and Architecture - number of reserved places, students enrolled and students graduated per academic year

ACADEMIC YEAR	RESERVED PLACES	ENROLLED	GRADUATED
2008 - 2009	4	2	0
2009 - 2010	6	3	0
2010 - 2011	10	8	0
2011 - 2012	22	5	0
2012 - 2013	27	3	0
2013 - 2014	27	7	0
2014 - 2015	41	11	0
2015 - 2016	27	0	0
2016 - 2017	43	7	1
2017 - 2018	45	4	6
2018 - 2019	43	5	2
2019 - 2020	45	8	0
Total	340	68	9

Because the Faculty of Civil Engineering and Architecture (FNA) was split into two academic units - the Faculty of Civil Engineering and the Faculty of Architecture two years ago - we conducted interviews with the Dean Fevzi Berisha (FA) and with Dean Avdullah Zejnullahu (FN). Both deans expressed their concerns for the reduction of the number of Albanian students as a result of linking the reserved places for non-majority community students to the total number of students enrolled. According to them, the quota for the enrollment of non-majority community students should be separate from the total number of enrolled students, which would allow the faculty to operate at full capacity.

The deans of these faculties state that there were no complaints for obstacles with the language by non-majority community students and add that if there are such complaints, they are ready to offer support. However, according to Dean Zejnullahu, the fact that the quota for enrolling non-majority community students in the UP was never met is an indicator that something is not right. According to Dean Fevzi Berisha, in order to increase attendance of the students from these communities more work should be done with them during secondary school so as they are prepared to meet the expectations and the demands of university studies.

The Faculty of Civil Engineering does not have exact and valid data on the scale and reasons as to why non-majority community students drop out from their studies. In the Faculty of Architecture, one of the reasons for the low number of graduated students might be higher criteria for enrollment, the fact that the study program requires more strenuous engagement. However, there is no data on the scale of dropouts among students of non-majority communities.

FACULTY OF ELECTRICAL AND COMPUTER ENGINEERING

In the 2008-2020 period there were a total of 360 reserved places for students from non-majority communities. However, only 48 students from these communities were enrolled (6 RAE, 10 Turks, 32 Bosniaks), which translates to 13.33 % of reserved places. Of these, only 3 or 6.25% of enrolled students have graduated (1 Turk, 2 Bosniaks).

Faculty of Electrical and Computer Engineering - number of reserved places, students enrolled and students graduated per academic year

ACADEMIC YEAR	RESERVED PLACES	ENROLLED	GRADUATED
2008 - 2009	13	1	0
2009 - 2010	13	2	0
2010 - 2011	15	2	0
2011 - 2012	15	1	0
2012 - 2013	19	7	1
2013 - 2014	19	12	1
2014 - 2015	34	7	1
2015 - 2016	24	3	1
2016 - 2017	55	6	0
2017 - 2018	55	2	0
2018 - 2019	51	5	0
2019 - 2020	47		0
Total	360	48	3

Vice Dean of the Faculty of Electrical and Computer Engineering, Mimoza Ibrani, says that there was very little interest for studies in this faculty from members of non-majority communities and that the established quota was never met. On this, Dean Dekani Isak Shabani says that the low number of students enrolled is related to the low interest amongst the applicants to study the courses offered by this faculty. He adds that one reason for failing to meet the quota is the low number of applicants from among non-majority community members, despite the fact that the entry threshold is 10% lower than for students of the majority community.

In this faculty there are only students of Turkish, Bosniak and Egyptian communities, and computer engineering is the subject of most interest for these communities. Even though the entry exam is translated in the languages of the communities upon request, the lectures are held in the Albanian language, and this does pose an obstacle in the studies for these communities. According to Vice Dean Ibrani, the main obstacle resulting in non-attendance and non-completion of studies is the study language, and to remedy this, she suggests offering courses in Albanian language within the University. It also has to be stressed that the faculty does not have data on the scale of numbers and scale of student dropouts from among the ranks of non-majority community students.

FACULTY OF MECHANICAL ENGINEERING

In the 2008-2020 period there were a total of 301 reserved places for students from non-majority communities. However, only 20 students from these communities were enrolled (8 RAE, 2 Turks, 10 Bosniaks), which translates to 20% of reserved places. Of these, only 1 or 5% of enrolled students have graduated (1 Bosniak). FIM is the faculty with the least number of filled reserved places and the smallest number of graduated students from the non-majority community.

Faculty of Mechanical Engineering - number of reserved places, students enrolled and students graduated per academic year			
ACADEMIC YEAR	RESERVED PLACES	ENROLLED	GRADUATED
2008 - 2009	1	0	0
2009 - 2010	-	-	0
2010 - 2011	3	1	0
2011 - 2012	7	0	0
2012 - 2013	11	0	0
2013 - 2014	11	3	0
2014 - 2015	15	1	0
2015 - 2016	19	0	0
2016 - 2017	60	8	0
2017 - 2018	55	3	0
2018 - 2019	66	-	1
2019 - 2020	53	4	0
Total	301	20	1

Dean of the Faculty of Mechanical Engineering, Ahmet Shala, says that the implementation of the reserved places quota for non-majority communities has affected the total number of the students enrolled. As a consequence, vacant places were filled with students from the majority community, regardless of the fact that there were problems in registering them with the SMIAL system. According to Dean Shala, inclusion of the quota for minorities on the total number of students is contradictory with accreditation itself.

He explains that this causes problems, especially for those programs for which competition is strong and states that there needs to be a coordinated decision between the AKA and MASH. Former education and lack of relevant professional schools in the languages of the communities are the main reasons for the low number of students from amongst the ranks of non-majority communities according to Dean Shala. Apart from this, he explains that studies in engineering are such that require more overall engagement, and can thus be seen as more difficult by students of non-majority communities. Migration, dropping out, and unsuitable direction are also reasons for the low number of graduated students of non-majority communities. Also, Dean Shala tells us that there were no reports of language obstacles by students of non-majority communities

FACULTY OF LAW

In the 2008-2020 period there were a total of 591 reserved places for students from non-majority communities. However, only 113 students from these communities were enrolled (36 RAE, 41 Turks, 36 Bosniaks), which translates to 19.12% of reserved places. Of these, only 13 or 11.5% of enrolled students have graduated (2 RAE, 1 Turk, 9 Bosniaks, 1 Croat).

Faculty of Law - number of reserved places, students enrolled and students graduated per academic year			
ACADEMIC YEAR	RESERVED PLACES	ENROLLED	GRADUATED
2008 - 2009	15	5	0
2009 - 2010	18	17	0
2010 - 2011	21	10	0
2011 - 2012	22	12	0
2012 - 2013	27	10	1
2013 - 2014	27	11	0
2014 - 2015	42	14	0
2015 - 2016	28	5	2
2016 - 2017	108	10	4
2017 - 2018	96	8	2
2018 - 2019	91	7	4
2019 - 2020	96	4	0
Total	591	113	13

The Dean of the Faculty of Law, Haxhi Gashi, says that he is worried by the fact that the vacant places remain unfilled. According to him, the quota for enrollment of students from non-majority communities should be separate from the total number of students. On affirmative measures, Dean Gashi says that more work needs to be done on the inclusion of students from non-majority communities, but as regards the admission threshold, he is of the opinion that it should be the same for all students since they will compete for jobs in the same labor market. On talking further on this issue, he says that decreasing this threshold has facilitated the enrollment of candidates, but did not bring an increase in the number of applicants.

A reason for the low number of applicants is seen to be dropping out of schooling in earlier phases. According to the Secretary of the Faculty of Law, Miftar Shala, dropping out from studies because of poor economic conditions is reason number one for the low numbers of students graduating from this faculty. The secretary also explains that the administration of their faculty does not have a data maintenance system on the scale of drop-outs of students of non-majority communities. As regards the study language, Dean Gashi explains that there were reports that students of non-majority communities faced obstacles in regard to the study language, mainly coming from Bosniak students, and that in these cases necessary measures were taken to accommodate their needs. The Dean further explains that the lectures are offered in the Albanian language, whereas when taking exams, the students were asked their preferences and were dealt with in a special manner.

FACULTY OF MEDICINE

In the 2008-2020 period there were a total of 409 reserved places for students from non-majority communities. However, only 206 students from these communities were enrolled (44 RAE, 2 Gorani, 73 Turks, 86 Bosniaks, 1 Croat), which translates to 50.36% of reserved places. Of these, only 9 or 4.36% of enrolled students have graduated (21 Egyptian, 4 Turks, 4 Bosniaks). Even though the Faculty of Medicine leads with the largest number of filled reserved places, it has the smallest number of graduated students from the non-majority community. (4.36%).

Faculty of Medicine - number of reserved places, students enrolled and students graduated per academic year			
ACADEMIC YEAR	RESERVED PLACES	ENROLLED	GRADUATED
2008 - 2009	22	22	0
2009 - 2010	28	10	0
2010 - 2011	39	13	0
2011 - 2012	31	9	0
2012 - 2013	25	13	2
2013 - 2014	25	10	2
2014 - 2015	50	22	1
2015 - 2016	26	10	0
2016 - 2017	44	16	3
2017 - 2018	44	15	0
2018 - 2019	31	31	1
2019 - 2020	44	36	0
Total	409	206	9

The Dean of the Faculty of Medicine, Suzana Manxhuka-Kërliu, says that there were reactions from deans of the UP faculties regarding the enrollment quota for students of non-majority communities, which according to her is too high. She explains that the admission threshold was and still is lower for students of non-majority communities, and that in the past there were abuses since there was not a practical mechanism to determine one's nationality/ ethnicity.

Further on, Dean Manxhuka-Kërliu explains that reserved places remain vacant and are not filled, but also adds that the quota for students of non-majority communities should be separated from the total number of students to be enrolled because the competition is very high. According to Dean Manxhuka-Kërliu, the main reason why the quota is not met is that candidates perform poorly in the entry exams. Whereas, on the small number of graduated students she says that it is a result of students not meeting their obligations towards the institution, such as attendance of lectures and tutorials, which are mandatory and serve as a general criterion for all communities. Then there are also language obstacles, knowledge gained in previous schooling and economic conditions. Dean Manxhuka-Kërliu also claims that there were no complaints on language obstacles. In the end, she states students coming from non-majority communities are sufficiently included in relation to their numbers in the overall population of Kosovo. According to Dean Manxhuka-Kërliu, the same criteria should apply for all and to this end, there should be more attention given to pre university education. It should be stressed that the faculty does not have a special data maintenance system on the scale of student dropouts from the ranks of non-majority communities.

FACULTY OF MATHEMATICAL AND NATURAL SCIENCES

In the 2008-2020 period there were a total of 398 reserved places for students from non-majority communities. However, only 27 students from these communities were enrolled (2 RAE, 4 Gorani, 5 Turks, 16 Bosniaks), which translates to 6.78% of reserved places. Of these, only 10 or 37.03 % of enrolled students have graduated (1 Roma, 1 Turk, 7 Bosniaks, 1 Croat).

Faculty of Mathematical Sciences - number of reserved places, students enrolled and students graduated per academic year			
ACADEMIC YEAR	RESERVED PLACES	ENROLLED	GRADUATED
2008 - 2009	6	2	0
2009 - 2010	7	0	0
2010 - 2011	10	1	0
2011 - 2012	16	1	0
2012 - 2013	19	0	1
2013 - 2014	19	0	1
2014 - 2015	30	0	2
2015 - 2016	26	1	5
2016 - 2017	74	5	1
2017 - 2018	68	12	0
2018 - 2019	65	4	0
2019 - 2020	58	1	0
Total	398	27	10

The Dean of the Faculty of Mathematical and Natural Sciences, Tahir Arbnesi, says that the interest of students from non-majority communities to study in this faculty is low, but also a large number of those that apply can not get above the required threshold. He tells us that that was the reason that there was a third term announced for filling the vacant places, but the threshold remained unsurpassable. According to him, the total number of the students should in no way be affected by the quota. However, he adds that for an easier integration, students of non-majority communities should be able to actively attend the lectures. Ideally, in order to do this, lectures should be provided in the English language, he says. Each department should hence have a program in the English language. There were no reports of language obstacles according to him apart from a case in which a student requested to be able to write her thesis in the Bosniak language, a request which was granted to her.

POSITIONS OF RELEVANT INSTITUTIONS ON THE INCLUSION OF STUDENTS FROM NON-MAJORITY COMMUNITIES

POSITIONS OF RELEVANT INSTITUTIONS ON THE INCLUSION OF COMMUNITIES IN THE UP

As part of the interviews and for the needs of this research, apart from the interviews with the academic units we also met and interviewed deputy minister of MASH, Xhavit Rexhaj, AKA Director, Naim Gashi, UP Secretary, Esat Kelmendi and the SC Information Officer, Shyhrete Abdullahu. In this chapter, divided into themes, we summarize the stands of representatives of relevant institutions.

Quotas for non-majority communities before Independence

As regards the practice of reserving places for non-majority communities before the Declaration of Independence, UP began implementing quotes somewhere around 2004-2005. Similarly, the Student Center housed students of non-majority communities before the issuing of the Admin Instruction (hereinafter UA No. 09/2016), which ensures 12% of places for non-majority communities. It is estimated that students of non-majority communities were admitted to the student dormitories and canteens even since 1999, in order to provide equal opportunities for studies and integration into the Kosovan society. From 2008 until 2019, there were a total of over 900 students admitted by the SC from the ranks of the non-majority communities.

Affirmative measures on reserved places

When UA No. 09/2016 was issued it set out the quota of 12% for students of non-majority communities out of the total number of students foreseen for enrollment. When asked on the obstacles that the faculties had faced in the implementation of this norm, the AKA stated that its role as an accreditation institution is to prepare the technical parts and organize arrival of international experts to perform the evaluations. AKA states that it decides on the maximum number of students that an institution may admit (the total) but not on the internal structure, meaning that it does not determine what the percentage of the non-majority communities should be or what percentage should be included within this number. The Student Center began setting out quotas and affirmative measures based on ethnic background in 2016, based on UA No. 09/2016. The quota of places reserved for living in the student dormitories and access to student canteens as per the terms and conditions for admission is 12% out of the total number for students of non-majority communities after the entry into force of this instruction.

Implementation of the 12% quota

The interviews with the deans show that the existence of a quota does not in itself present a problem, but the way it was linked to the overall number of students has caused trouble. The stand that MASH, namely Deputy Minister Rexhaj takes on this is that these places are guaranteed and should not be a part of the total number of students that the AKA sets out. According to him, the AKA should determine in exact terms that if 5 places were foreseen for non-majority communities, should the combinations be: 50 total number plus 5 for non-majority communities or 45 Albanians and 5 from the non-majority communities?

As regards the implementation of the 12% quota Secretary Kelmendi states that the quota became part of the total number of students to be enrolled set out by the AKA. If the candidates of the non-majority communities do not meet the enrollment criteria, then these places remain unfilled.

Academic units requested that unfilled places be filled by students of the majority community rather than remain vacant. Despite the requests of academic units to fill those places, the management consulted with representatives of communities who did not support that solution. Deans requested that the number of the quotas surpass that of the number places set out by the Agency. However the opinion is that this will not be possible because it is not foreseen by the admin instruction. Such circumstances have brought a reduction in this number, especially in the Faculty of Medicine where the total number of students enrolled into an academic year has dropped. The Secretary considers that in such a case, 125 places foreseen for Kosovo wide is low for General Medicine and that the quota for reserved places should be set out above this number and not be a part of it.

The Student Center did not report that the implementation of the 12% quota presented problems. The academic year 2019-2020 saw 18 Turks, 64 Bosniaks, 8 Roma, 8 Egyptians, 3 Gorani, 4 Ashkali and 1 Croat placed at the SC.

Study language and difficulties

As regards extra training when students face obstacles with the language, there are no institutional policies that implement or treat this issue which can have a negative impact on integration. According to the Deputy Minister, potential students from the ranks of the non-majority communities have guaranteed rights to have the entry exam translated into their language, but further studies are continued in the Albanian language. This to him does not constitute an anomaly because it increases the chances of their enrollment, whereas better integration should come through attending the studies, stating also that there are no courses in Albanian language in lack of affirmative measures.

Financial support

Financial support at the level of academic units is not provided because the faculties have neither the competences nor the budget for offering such assistance/grants which would go to support students of non-majority communities. At the MASH level however there is the "Roma Education Fund", from which other communities apart from the Roma community benefit too. SC on the other hand, when asked on what are the provisions from which students of non-majority communities can benefit, stressed the exemption from payment for their services by such students. However, the exemption provisions for non-majority communities are applied based on the criteria for admission and release, same as for students of the majority community.

What needs to be done?

According to MASH, there are shortcomings in terms of institutional policies for the inclusion of non-majority communities in the UP. The 12% quota is seen as a good measure but it is stressed that support for students coming from non-majority communities should not be left to the will of the academic staff. The UP Secretary stated that if we were to apply the principle of non-discrimination to the admission threshold, which for the students of non-majority communities is 10% lower, we should have the same threshold that is applied for students of the majority community. He proposes more flexibility since it seems impossible to ensure meeting the 12% quota for non-majority communities when in Kosovo the majority, 94%-95% are Albanian, whereas only 6% are members of other communities. The quota percentages foreseen in the IAL should be in accordance with the reality in Kosovo. As regards the vacant places he is of the opinion that they should be filled and that the affirmative measures are sufficient to incite and guarantee the inclusion of non-majority communities in the UP. However, it may be appropriate in the future to review the admin instruction that sets out the quota as such. The AKA on the other hand considers that there needs to be a proper analysis at the central level in balancing market needs with study profiles.

COMPLETION OF QUOTAS FOR THE 2020-2021 ACADEMIC YEAR

On November 13, 2020 the UP Rector, Naser Sahiti made a decision to fill the places guaranteed by reserved quotas for non-majority communities and of those for candidates from other areas outside Kosovo, inhabited by Albanians, in line with the competitions of all levels of studies for admission in the academic year 2020/21.

It is the first time that a decision to fill the places for non-majority communities that in previous years remained vacant is issued. The decision was made after the recommendation of the Conference of Rectors, the reply from MASH and on the proposal of the Senate. The filling of the vacant places will be done with candidates from the same study programs/profiles, respecting the priority list of those candidates who have not been accepted because the vacancies foreseen by the competition were filled. Candidates will be notified individually via email, according to their ranking on the priority list by points. The candidate must declare in writing within 24 hours whether s/he is interested in the place. In cases where the candidates did not manage to pass the entry threshold and there are no candidates on the waiting list, the filling will be done with candidates who managed to pass the entry threshold of the entrance exam in the second term of the competition.

FINDINGS

FINDINGS

- In 2016, with the entry into force of the Admin Instruction me 09/2016, the application of affirmative measures for the enrollment for non-majority communities candidates to public institutions of Higher Education (hereinafter instruction for the application of affirmative measures and reserved places), set out the quota of 12% of the total number of students to be enrolled, according to it being advertised in each academic unit)

- Regardless of constitutional, legal and sub-legal provisions on the guarantee of use of community languages in public life and education, at the level of higher education there is no concrete policy followed by the University of Pristina in treating the cases that face linguistic barriers. At the academic units level, this issue is treated no further than translating the entry exam and the instructions for students of non-majority communities to cooperate more with their colleagues of the majority community. There were cases when the lecturer with knowledge of one of the community languages enabled easier communication for students of non-majority communities and allowed them to take the exam in their own language.

- In the 12 years since the declaration of Independence of Kosovo, the reserved places in the UP were never filled at more than 50%. The 50% maximum is recorded at the Faculty of Medicine whereas all other faculties have less than 26% of reserved places for non-majority communities filled.

- In the period from 2008-2020, 5 thousand and 372 places in all faculties of the UP were reserved for non-majority communities. Regardless of this number during all these years only 18.42% of places were filled with 990 students enrolled from non-majority communities. Only 23.93% out of the 990 enrolled graduated, namely 237 students of non-majority communities who graduated out of the UP in 12 years.

- From 2008 to 2020, faculties with the highest number of reserved places for students of non-majority communities are: the Faculty of Economy with 1060 places, Faculty of Law with 591 and Faculty of Philosophy with 476 places. On the other hand, faculties with the lowest number of field reserved places for students of non-majority communities are: Faculty of Arts with 155 places, Faculty of Sports and Physical Education with 157 places and Faculty of Mechanical Engineering with 301 places.

- The faculty with the highest number of filled reserved places for students of non-majority communities is the Faculty of Medicine with 50.36%, Faculty of Philology with 25.79% and the Faculty of Philosophy with 25.21%. Even though the Faculty of Medicine leads with the number of filled reserved places, it has a low percentage of graduated students out of the total number of non-majority communities students enrolled (4.36%). Faculties with the least filled places for non-majority communities are: Faculty of Agriculture with 4.98%, Faculty of Mechanical Engineering (6.64%) and the Faculty of Mathematical and Natural Sciences. Faculties with the highest number of graduated students are: Faculty of Philology, Faculty of Arts and the Faculty of Philosophy, whereas faculties with the lowest number of graduates students of non-majority communities are the Faculty of Medicine (4.36%), Faculty of Mechanical Engineering (5%) and FIEK-u (6.25%).

- The Faculty of Mechanical Engineering is the faculty with the lowest number of graduated students, which shows that there is little interest on this topic, and the rare cases that show interest hardly ever graduate.

- The Faculties of Medicine, Philology and Philosophy are those for which students of non-majority communities showed greater interest with a meeting of quotas of places reserved for them with 50.36%, 25.79% and 25.21%. On the other hand, Faculties of Agriculture, Mechanical Engineering and Mathematical and Natural Sciences are the faculties for which there is least interest

- Even though the Faculty of Economy and the Faculty of Law have the highest number of reserved places in the UP they have a smaller percentage of meeting the quota reserved for non-majority communities.

- The specialty of the Faculty of Philology is that even though its percentage of meeting the quota is 25.79%, it remains the faculty with the highest number of graduate students, with a scale of 72.72% of students from the ranks of non-majority communities.

- If we look at the number of graduated students from non-majority communities, and the relation of their numbers to their ethnicity, then we see that the communities with the most graduates students are the Turkish community with 119 graduated students, the Bosniak community with 92 and the Roma and Egyptian communities with 9 graduated students each.

- The highest number of graduated students of the Bosniak community is found in the Faculty of Philosophy (29), that of Law and in the Faculty of Education (9)). The highest number of graduated students of Turkish community is found in the Faculty of Philology (77), that of Philosophy (12) and of Arts (6). The highest number of graduated students of the Roma community is found in the Faculty of Economy (3 students). The highest number of graduated students of Ashkali community is found in the Faculty of Philosophy (4 students), and the highest number of graduated students of the Egyptian community is found in the Faculty of Arts (3 students).

- The following issues were raised in the interviews with 11 academic units as regards the quotas, their implementation, problems encountered and the inclusion of non-majority communities in the UP:

- In the last two years, the implementation of the 12% quota has caused problems because it was linked to the total number of students foreseen for enrollment. The request of the 10 deans was to not hamper with the total number of students to be enrolled, and instead to determine the quota as an extra number on the total number foreseen for the academic year.

- Review Admin Instruction 09/2016, Application of Affirmative Measures and reserved places for enrollment of candidates of non-majority communities to Public Institutions of Higher Education, an instructions that sets out that the 12% quota is linked to the total number of students foreseen to be enrolled.

- Apply coordinated measures regarding the implementation of affirmative measures, procedures for its implementation, and setting out the number of students for enrollment in agreement between the University and the Kosovo Accreditation Agency.
- If the 12% quota for places reserved for non-majority communities remains to be linked to the total number of students, allow the filling of vacant places with students of majority communities when the places reserved for non-majority communities by the quota remain unfilled.
- It is unclear why the quota was set to such a high percentage, since even before the admin instruction 09/2016 on the application of affirmative measures was issued the places reserved for non-majority communities were never completely filled.
- 11 academic units stated that during 2019, the reserved places for students of non-majority communities remained unfilled by students from the majority community and one unit stated that they had filled the vacant places but encountered many problems in registering them with the SMIAL system.
- Deans of seven academic units stated that there were no reports by students of non-majority communities on linguistic obstacles, and three deans stated that there were cases when students encountered such obstacles, one dean stated that he had encountered only one case in which a student requested to be able to write her graduation thesis in the Bosnian language, which she got approved.
- Of the 11 deans, six stated that the admission threshold for candidates of the non-majority communities should remain to be 10% lower than that for the candidates of the majority community. Three deans however stated that that threshold should be the same because when students graduate they have to compete at the same labor market and that no compromise should be made at the expense of knowledge.. The FShMN Dean stated that for the branches of Mathematics and Physics, the threshold should be completely removed, worrying that in several years they would face the problem of lack of lecturing staff on these subjects.
- Apart from data on the number of student dropouts, the academic units do not have a data maintenance system that would establish the rate of the students of non-majority communities, that drop out from their studies nor as related to the total number of students.
- Academic units do not have a unified system of data maintenance and procession as regards the data on applicants, the quotas/reserved places, enrolled students and graduated students Maintenance and processing of such data is done in different formats in each unit.
- As regards financial support/provision of grants for students in non-majority communities, the UP academic units lack the competence and the budget lines that would enable them to have a scheme to support students who face economic difficulties.

- The 12% quota is also applied to student dormitories. Students of non-majority communities who are beneficiaries of social assistance are exempt from semester payments, from those of living in the student dormitories and feeding at the student canteens, that are part of the public institutions of higher education in Kosovo.
- Even though the accommodation of students of non-majority communities in student dormitories began after the conflict in Kosovo, the reservation of places began after the issuing of admin instruction on the application of affirmative measures and reserved places at a quota of 12%. From 2008 to 2019, over 900 students of non-majority communities resided in the student dormitories.
- Communities with the highest number of graduated students in the period from 2008 to 2020 are: the Turkish community (119) and the Bosniak community (92), whereas those with the lowest number of graduated students are the Gorani community (1) and the Croat community (2).

REFERENCES

1. Interview with Prof. Dr. Lindita Sejdiu-Rugova, Dean of the Faculty of Philology, September 18, 2020, Pristina.
2. Interview with Prof. Dr. Imer Rusinovci, Acting Dean of the Faculty of Agriculture and Veterinary Medicine, September 3, 2020, Pristina.
3. Interview with Dr. Sc. Fevzi Berisha, Dean of the Faculty of Architecture, September 7, 2020, Pristina.
4. Interview with Prof. Assoc. Agim Selimi, Dean of the Faculty of Arts, September 3, 2020, Pristina.
5. Interview with Dr.Sc. Abdullah Zejnullahu, Dean of the Faculty of Civil Engineering, September 4, 2020, Pristina.
6. Interview with Prof. Assoc. Dr. Haxhi Gashi, Dean of the Faculty of Law, September 18, 2020, Pristina.
7. Interview with Prof. Dr. Tahir Arbneshi, Dean of the Faculty of Mathematical-Natural Sciences, September 10 2020, Pristina.
8. Interview with Prof. Assoc. Dr. Musa Selimi, Dean of the Faculty of Sports and Physical Education, 11 September 2020, Pristina.
9. Interview with Prof. Dr. Ahmet Shala, Dean of the Faculty of Mechanical Engineering, September 14, 2020, Pristina.
10. Interview with Prof. Dr. Suzana Manxhuka, Dean of the Faculty of Medicine, September 2, 2020, Pristina.
11. Interview with Mimoza Ibrani, Vice Dean for Teaching Issues at the Faculty of Electrical Engineering and Computer, September 3, 2020, Pristina.
12. Interview with Esat Kelmendi, Secretary of the University of Pristina "Hasan Pristina", September 21, 2020, Pristina.
13. Interview with Naim Gashi, Director of the Kosovo Accreditation Agency, October 14, 2020, Pristina.
14. Interview with Xhavit Rexhaj, Deputy Minister in the Ministry of Education and Science, 16 September 2020, Pristina.
15. Interview via email with Prof. Ass. Dr. Blerim Saqipi, Dean of the Faculty of Education, November 20, 2020, Pristina.
16. E-mail interview with Miftar Shala, Secretary of the Faculty of Law, November 23, 2020, Pristina.
17. E-mail interview with Valdete Shala-Arifi, Secretary of the Faculty of Civil Engineering, November 23, 2020, Pristina.
18. Interview via email with Prof. Dr. Violeta Nushi, Dean of the Faculty of Architecture, 23 November 2020, Pristina.
19. Interview via email with Prof Assoc. Dr. Isak Shabani, Dean of the Faculty of Electrical Engineering and Computer, November 24, 2020, Pristina.
20. Interview via email with Prof. Ass. Dr. Pranvera Breznica Selmani, Vice Dean for Finance and Infrastructure at the Faculty of Medicine, November 25, 2020, Pristina.
21. E-mail interview with Valbona Hasani, Administration of the Faculty of Physical Education and Sports, 24, November 2020, Pristina.

Katalogimi në botim – (CIP)
Biblioteka Kombëtare e Kosovës “Pjetër Bogdani”

37-057.87:341.234(496.1)

Inclusion of students from non-majority
communities in the University of Pristina / report
compiled by Fitore Metbala, Aulonë Memeti. –
Prishtinë : ADMOVERE, 2020. – 31 f. ; 21 cm.

1.Metbala, Fitore 2.Memeti, Aulonë

ISBN 978-9951- 9012-2-2

ISBN 978-9951-9012-2-2

DHJETOR 2020 **PRISHTINË**